

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

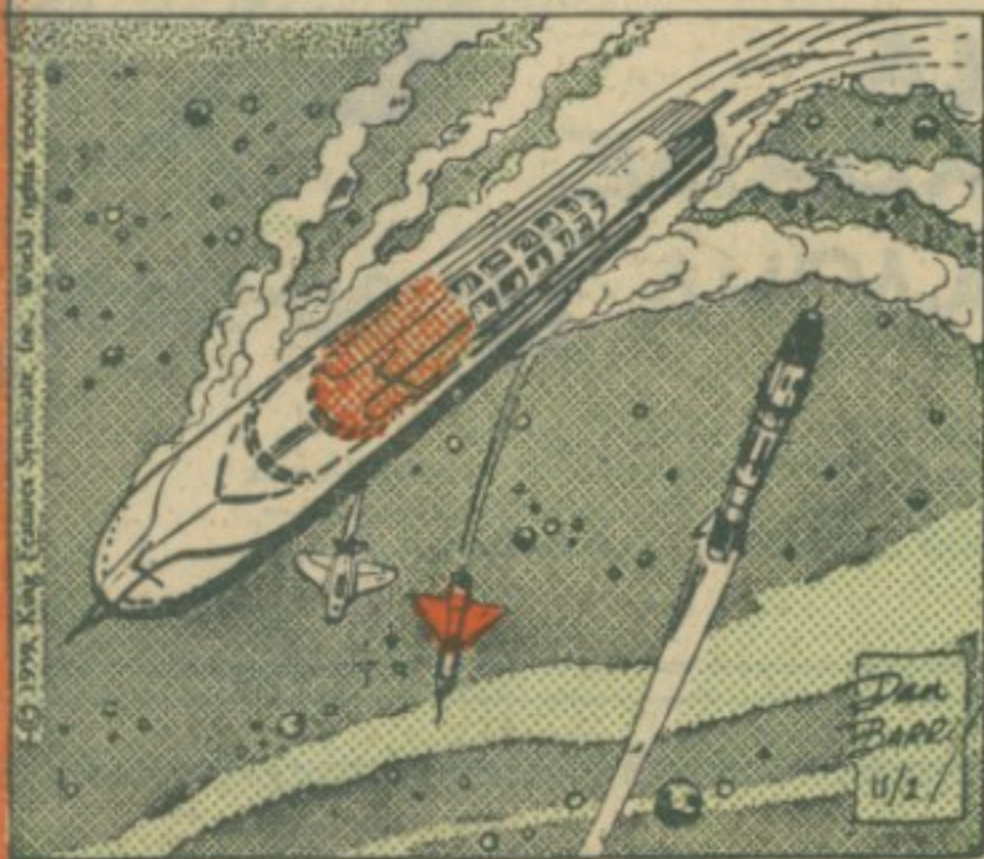
Година XXIV. Број 612
Субота, 21. септембар 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ

ГОРДОН

ФЛАШ ГОРДОН
ПУТНИЧКОМ БРОДУ НАЛАЗИТЕ
СЕ У ЛИНИЈИ СУДАРА С НА-
ОРУЖАНИМ ПРОЈЕКТИЛОМ!
ПРОМЕНИТЕ
КУРС...

КРОЗ ВЕКОВЕ

ЖИВА БИБЛИОТЕКА

У старом Риму имућни домаћини нису чистили своје госте само јелом и пићем, већ и духовитим и занимљивим разговорима. Али, за такве разговоре сви имућни Римљани нису били способни, јер сви нису били образовани. Тај свој недостатак надокнађивали су новцем.

У Риму је живео један богат трговац по имену Ицел о чијем су се богатству причала чуда. Ицелова палата била је толико велика да би у њу могао да стане читав један мањи град. Код њега се из дана у дан окупљало за столом по неколико стотина гостију који су, сем најфинијих јела, очекивали и разоноду. Али, такву разоноду Ицел им није могао пружити јер он не само што није био учен, већ је једва умео да чита.

Он није умео да за столом води мудре разговоре и његови гости, иако су се сладили његовим јелима, свакодневно су му се подсмевали. Ицел је био сувише лењ да би сам прегаяо да нешто научи и потражио је лакше решење.

Свом управнику двора наредио је да од његових многобројних робова изабере две стотине најпапетнијих и најспособнијих. Сваки од тих изабраних робова добио је наређење да напамет научи једну књигу. Један је, на пример, морао да научи целу „Илијаду“, други „Одисеју“ и тако даље.

Није било лако испунити Ицелову жељу и робови су појели више батина но хлеба док је сваки од њих научио наизуст одређену књигу. Тако је Ицел добио живу библиотеку. За време књижевних разговора за столом он би само дао знак управнику и из гомиле робова што су као камене статуе стајали дуж зидова издвојио би се један да би „изверглао“ неки цитат или изреку из „своје“ књиге. Према књигама и робови су добили своје надимке. Тако да се један звао „Енеида“ други „Илијада“ и слично.

У ОВОМ БРОЈУ:

Лечење маркама. Велике заблуде. Из Балзакови гешињства. Сићне вести са сликама. Ошкуд називи афричким земљама. Од прегања до науке. Занимљивости

Ripley's

Веровали или не!

БРАЧНИ ЧВОР

ПЛЕМЕНА КХА-ВИТС ИЗ ВИЈЕТНАМА - НЕВЕСТУ И МЛАДОЖЕНУ ВЕЖУ НА ДАН ВЕНЧАЊА И ОНИ МОРАЈУ ДА ОСТАЈУ БЕЗАНИ ЈЕДНО ЗА ДРУГО ЦЕЛЕ ПРВЕ ГОДИНЕ СВОГ БРАКА.

БУБА АРЛЕКИН

ОД ФРАНЦУСКЕ ПИЗАНЕ КОЈА ЈЕ ЦРНА, ЦРВЕНА И СИВА ИМА ПРЕДЊЕ ЧОПЕ ДВОСТРУКО ДУЖЕ ОД ТЕЛА И БУБА СЕ О ГРАНИ КАО МАЈМУХ

УБИЦА ИЗ ЗАБАВЕ РАНАВАЛОНА I (1780-1868)

КРАЈИЦА МАДАГАСКАРА БЕЗ ИКАКВОГ ДАЗЛОГА ОТРОВАЛА ЈЕ ЈЕДНУ ПЕТИНУ ОСТРВАНА - 200.000 СВОЈИХ ПОДАНИКА!

ЗВАНИЧНИ ЖИГ

ЛОНДОНСКЕ ОПШТИНЕ БЕНТАЛ ГРИН ПРЕСТАВЉА СЛЕПОГ ПРОСЈАКА И ЊЕГОВУ КЕРКУ ЛЕПОТИЦУ - ЛИЧНОСТИ ИЗ ЈЕДНЕ ПОЕМЕ ОБЈАВЉЕНЕ 1765. ГОДИНЕ

ЈЕДАН СТАРИ РИМСКИ НОВЧИК

ИМАО ЈЕ НА СЕБИ СЛИКУ ВОЛА ЈЕР ЈЕ ТАКО ТОЛИКА ВИЛА ЦЕНА ОВЕ ЖИВОТИЊЕ!

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved.

РИБЉЕ ОСТРВО

НА ЈЕЗЕРУ МАБОРЕ (ИТАЛИЈА) ИМА ОБЛИК РИБЕ А ЊЕНА ЈЕДИНА УЛИЦА ПОТСЕРА НА КИЧМУ РИБЕ!

ЛЕЧЕЊЕ МАРКАМА

лов рекао је једном свом лекару:

— Марке делују на моје здравље боље него ваш бром. Шта то треба да значи? Чу даштво истакнутог научника?

Не. Још почетком овог века један бечки лекар обратио је пажњу на лековита својства колекционарства. То је потарио 1930. године доктор Карл Бефор из Лондона. Али, његове закључке су његове колеге, на жалост, исмејале.

Данас проблеми филателије све више интересују лекаре. Међу методима лечења психоневроза нарочито пажњу заслужује „метод подстицања на скупљање поштанских марка“ који се примењује у последње време. Према писању енглеске, америчке и шведске штампе, лечење психичких и нервних болести поштанским маркама, доводи у овим земљама до изванредних резултата. Понекад чак, никаквим леком не може да се постигне оно што постижу те шарене хартијце.

Слично мишљење о колекционарству имао је Алберт Ајнштајн.

Према изјавама лекара, „терапија маркама“ састоји се у томе да се код болесника изазове интересовање према скупљању, сортирању и размени маркама. Та терапија делује изванредно умирујуће и помаже да се победи стање апатије, депресије и нервног замора. „Терапију маркама“, по мишљењу специјалиста, треба примењивати индивидуално јер она зависи од степена болести, интересовања и реакције болесника. По мишљењу великог научника Павлова, колекционарање је школа за вољу.

Ево једног истинитог догађаја који је испрчао књижевник Борис Пољевој:

На адресу совјетског по-

сланства у Индији стигло је писмо из Иркуцка. Његов аутор Јелена Тулугурова писала је да је при гашењу пожара насталог у школи њен једанаестогодишњи син Аљоша задобио тешке опекотине. Малишана су однели у болницу, али и поред свесрдног старања лекара, његово стање није се поправљало.

... Тада сам се, случајно, сетила синовљеве љубави према поштанским маркама — писала је она. — Донела сам у болницу његов албум и почела сам да обрћем странице. Представљајући га, ја сам с њим погледала на сина: да ли ће се заинтересовати, да ли ће оживети његове равнодушне очи, да ли ће проговорити. Дошли смо тако до стране где су биле запелене индијске поштанске марке.

Аљоша је оживео, а затим се осмехнуо, осмехнуо се први пут после толико месеци. Ја не знам да ли је тако, али лекари сматрају да је од тога дана малишаново здравље кренуло набоље...

»Удица« за новац

Неки римски полицајац често се питао зашто један грађанин по имену Алдо, упорно пеца рибу у фонтани Треви, где, откада се памти, никад није било риба. Али, када се мало више заинтересовао, лако је сазнао о чему се ради. Алдо је уместо удице имао магнет и тако је често се питао зашто један грађанин по имену Алдо, упорно пеца рибу у фонтани Треви, где, откада се памти, никад није било риба. Али, када се мало више заинтересовао, лако је сазнао о чему се ради. Алдо је уместо уди-

це имао магнет и тако је често се питао зашто један грађанин по имену Алдо, упорно пеца рибу у фонтани Треви, где, откада се памти, никад није било риба. Али, када се мало више заинтересовао, лако је сазнао о чему се ради. Алдо је уместо уди-

ДОВИТЉИВА БОГОМОЉКА

Инсект богомољка прави забуну. Богомољке имају једну пљоснату израстину на глави, израстину чија је предња страна лако угнута и глатка као да је политирана. Практична примена ове израстине била је научницима дуго непозната.

Међутим, када је један зитомолог одлучио да посматра богомољке у природи и да при томе не жали време, откривена је чудна појава. Седићи у трави богомољка тако поставља своју израстину на глави да се сунчеви зраци који на њу падају одбијају од њене глатке површине као од огледала преливајући се у свим дугиним бојама. Посматрача са раздаљине од 10 до 15 метара, та тако сјајна израстину подсећа на светлуцаву кап росе или цветног нектара. А шта би у сувој и жар кој пустињи могло да буде привлачније за инсекте?

Једно службено писмо достављено руској царској влади у децембру 1908. године неочекивано је нарушило тишину Зимског дворца. Сместа је био алармиран читав полицијски апарат. Поверљиве инструкције полетеле су телефонским жицама. У њима се увек помињао неки Томилин...

Извесно време пре ове узбуне, јапанска национална банка примила је писмо од Томилина у коме он тражи да му се одговори под каквим би условима банка примила од њега на чување 200.000 рубаља. Јапански банкар били су просто ошамућени толиком сумом и, разумљиво, потражили су обавештење о богатом клијенту, и то од самог руског цара. Руска влада сместа је предузела мере да пронађе тог богатша о коме се

дотад у Русији никад ништа није чуло.

Полицији није требало много времена да открије Томилина, и то у једној радњи, као трговачког помоћника. На са слушању он је изјавио да уопште нема новца, али да воли да скупља поштанске марке. Да би добио инострану марку он је упутио писмо јапанској банци уверен да ће му она сигурно одговорити. Истоветно писмо послао је и у Румунију.

Полиција га је прогласила: „болестан за маркама“ и оставила га на слободи — тим речима завршио је лист „Пјатигорски ехо“ свој чланак са насловом „Манијак“ у коме је својим читаоцима испрчао ову занимљиву историју „болестан“ страшног филателисте Томилина.

Велики физиолог Иван Пав-

ВЕЛИКЕ ЗАБЛУДЕ

„У Њујорку је ухапшен четрдесет шестогодишњи мушкарац оптужен да је од лаковерних и наивних људи измамљивао новац показујући им апарат који тобоже преко металне жице може да на велика растојања преноси човечји глас. Он свој апарат назива „телефоном“ — назив који очигледно подражава термин „телеграф“ и злоупотребљава тако поверење оних којима су позната добра својства овог последњег. Стручњаци сматрају да је одашиљање гласа кроз жицу немогуће, а чак и када би било могуће, оно не би имало никаквог практичног значаја.“

Тако је 1865. године у уводном чланку писао о телефону један амерички лист.

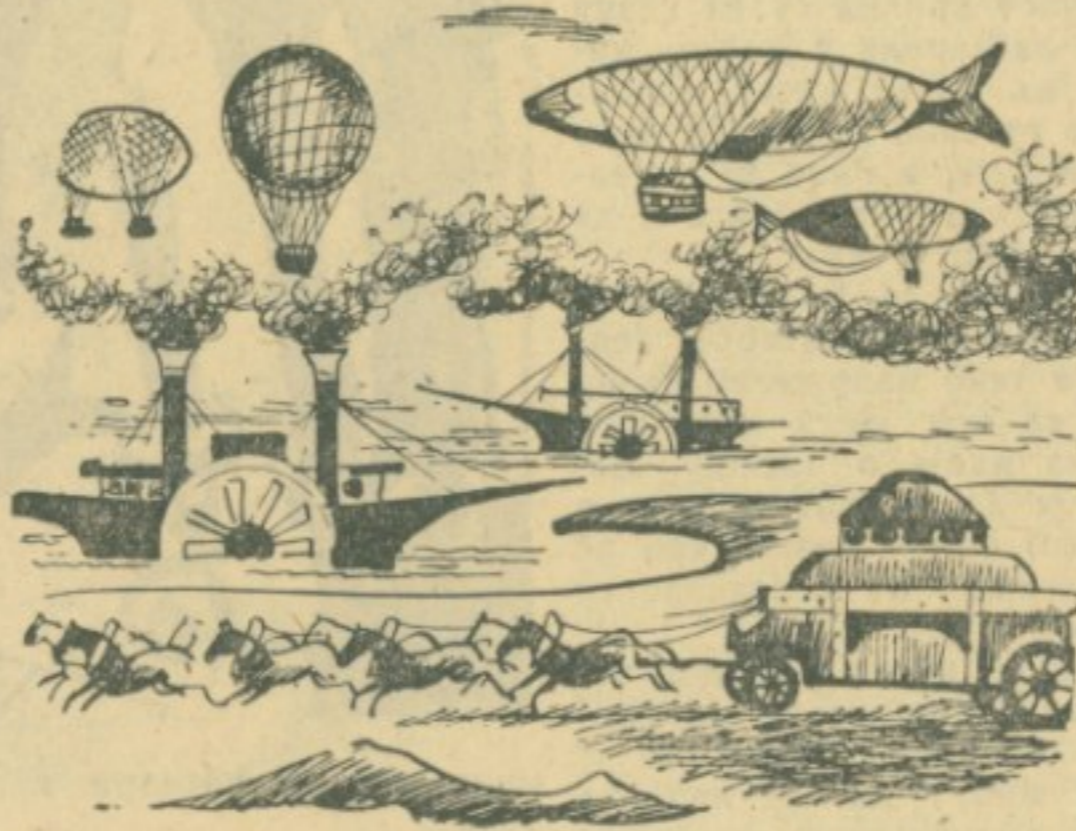
„Некакав чудац предлаже да се улице Лондона осветле димом“.

Тако је писао Валтер Скот поводом пројекта увођења плинског осветљења на лондонским улицама.

„Што се тиче електричног осветљења, о њему се много говорило и „за“ и „против“. Али, ја мислим да ми нико неће замерити ако кажем да ће се са затварањем париске изложбе оно угасити и да се о њему више неће ништа чути“.

Тако је писао енглески научник професор Вилсон године 1878. о једном од чуда тадашње светске изложбе у Паризу.

Године 1890, када је аутомобил већ постојао, чак и један такав мајстор фантастике као што је Херберт

Ц. Велс прорицао је велику будућност али не аутомобилу, већ... бициклу. Он је описао рат 195... године у коме обе зараћене стране имају огромне армије „бициклизване пешадије“.

Тешко је замислити оно што још не постоји. Француски писци Албер Робида (у роману „Електрични живот“) и Пјер Жифар (у роману „Паклени рат“), савременици Жила Верна, описујући свет кроз сто година само су развијали и увећавали оне техничке новитете који су у њихово време већ постојали: телефон, ваздушни балон, бицикл, пароброд. Али, они нису предвиђали ни мотор са унутрашњим сагоревањем, ни радио. Због тога је код њих у огромна оклопна кола слична тенку упрегнуто десетак коња, небо им је пуно аеростата и дирижабла најчуднијих облика, у ваздуху поред кабине дирижабла виси невероватна гузва жица које воде до телефона свих облика и величина. А изнад мора небо је покривено непрозирним облацима дима из паробродских димњака при чему многи од пароброда имају точкове — јер елиса у то време још није била добила признање.

Патуљаста мачка

У часопису „Преглед науке и технике“, који излази у немачком граду Франкфурту на Мајни, у 24. свесци, физиолог др Лајхаузен представио је читаоцима свог патуљастог мачка, јединог представника овога соја у Европи. Ове мачке, упода мање од обичних домаћих мачака, које теже једва пет фунти, веома се ретко налазе и у њиховој постојбини Калахари и у оближњим полупустињама и сувим степима.

По свом пореклу патуљасте мачке разликују се од обичних домаћих, али, зачудо, имају сличне навике с њима. Др Лајхаузен трудио се да одгаји потомке, али у томе није потпуно успео. Од најмање домаће мачке коју је могао да пронађе, а која је ипак знатно већа од његовог мачка, дошли су на свет младунци али не прави изданци оца.

Брод по сувом

Недавно је између пољских градова Елблонга и Оструде почео редовно да саобраћа моторни брод. Ви, свакако, мислите да су та два града повезана воденим путем? Не...

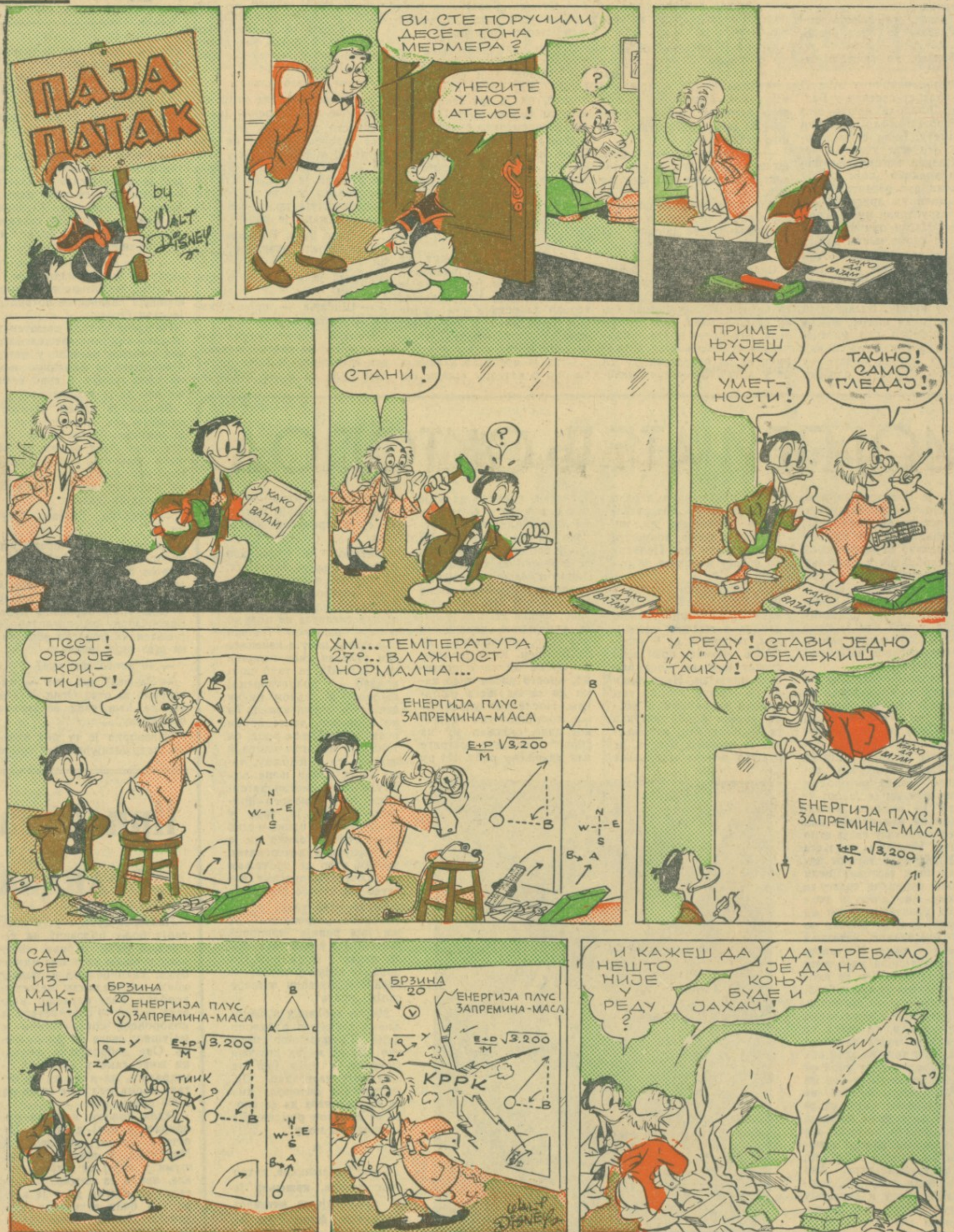
Само један део пута Елблонг — Оструда брод преваљује водом, док други део „иде“ обалом. Наиме, дошавши до непловног дела реке, брод се подиже на нарочиту конструкцију, избацује точкове и излази на обалу којом се креће све док река опет не постане пловна. Моторњак-амфибија може да превезе 70 путника.

Музика у Јапану

Музика у Јапану све више заузима места у свакодневном животу. Од 25 породица једна има клавир, а једна од 10 има хармонијум. У 1962. години Јапанци су купили два пута више клавирова него прошле године.

Базени на расклапање

У Јапану су недавно пуштени у продају базени за пливање који се могу склапати и расклапати. Највећи од ових модела величине 25x15 метара могу се превозити и у каминетима.

ИЗ БАЛЗАКОВОГ ДЕТИЊСТВА

Школа у коју су послали младог Балзака и која је њему изгледала као морални затвор, битисала је готово као независна од спољашњег света. Из школских зидина налазили су се болница, пекара, кљаница, повртњак, цркве за воду, обућарске и кројачке радионице. Три стотине ученика били су одсечени од друштва као да су их затворили у стару Бастилу.

Ту је владала страшна, готово затворска дисциплина, и подробно разрађен систем кажњавања. Све је то било позамљено од језуита. Читав школски живот носио је на себи печат манастирског статута. Највећим грехом сматрана је доколица, при чему се свако размишљање сматрало као један од степена беспослицења.

— Балзак, ти лењствујеш!
— Балзак, ти опет беспослицаш!

— Балзак, ти тражиш батине.

Учитељи, нарочито отац Огил, одмах су осетили у Балзаковој природи нешто што се супротстављало њиховом ауторитету. Били су незадовољни, јер код учитеља често изазива негодовање карактер ученика који имају сопствени пут развоја и који не личи на друге. Тукили су га, изругивали му се и под смејали. Часни оци намерава ли су да сложе његов дух.

Они би и остварили ту своју намеру да није било једнога: желећи да Оноре пошаље касније у вишу политехничку школу, Балзак-отац одлучно је да његов син у школи посебно учи математику. За време одмора, кад би читав разред полетео у дворште, Оноре је одлазио

у библиотеку. Ту је требало да га престарели отац Гизо подучава у науци о бројевима. Отац Гизо био је у школи исти такав чудак какав и Балзак. Неспособан да одржи дисциплину у разреду, без склоности да мучи децке, он није био способан за учитеља и због тога су га преместили у библиотеку да би га се без галаме решили. На првом часу он је благо, казао:

— Ти баш не волиш много бројке, зар не, Балзак?

Оноре је климнуо главом.

— И ја — рекао је свештеник. — А шта волиш?

— Да читам — одговорио је Оноре.

— Онда читај! — казао је отац Гизо осмехујући се збуњено. — Дај да се погодимо, малиша: ти да не причаш да те не учим сабирању и одуци мању и нас двојица немо да подесимо себи време за читање. И ти и ја.

Оноре је прешао погледом по полицама. Камени зидови били су покривени књигама; стотинама књига, а можда и хиљадама. Малишана је обузело осећање слично глади.

— Ја могу да читам све што желим?

— Свакако — одговорио свештеник. — И ја сам сам такав: читам само оно што желим.

Два отпадника, малишан и свештеник, провалили су поподневне часове заједно сакривши се у своје уочиште од читаве школе. Спаваонице, некада бивше касарне, биле су подељене на ћелије разлике шест корака са четири. Под и зидови били су од камена, сиви и клизави. Шкрипава врата закључавана су преко ноћи да ученици не би прелазили из једне у другу. За упорну непо-

слушност кривца су за казну често затварали у празну казину на читав месец. Добијао је ту само половину дневног obroka, а било му је забрањено да чита књиге и да општи било с ким.

Јасно да је Балзак често допадао таквог затвора. Једном је тако издржавао казну када се код њега први пут родила идеја о писању. Наумно је да напише трактат о људској вољи нешто као ис траживање о независности људског духа.

Када се месец његовог заточења завршио, он се вратио у учионицу. Користио је сваки минут да би написао макар редић свог трактата. Седећи у разреду, он је замисљено гледао храпаву даску и тражио одговарајуће речи док не би, заглашен криком оца Огила: „Балзак, ти опет лењствујеш!“, осетио неизбежан ударац по руци.

Једном, за време часа латинског, Оноре је био прозван. Прочитавши на латинском: „Гај Грах племенити човек“, он је тај текст превео по своме: „Гај Грах имао је племенито срце“.

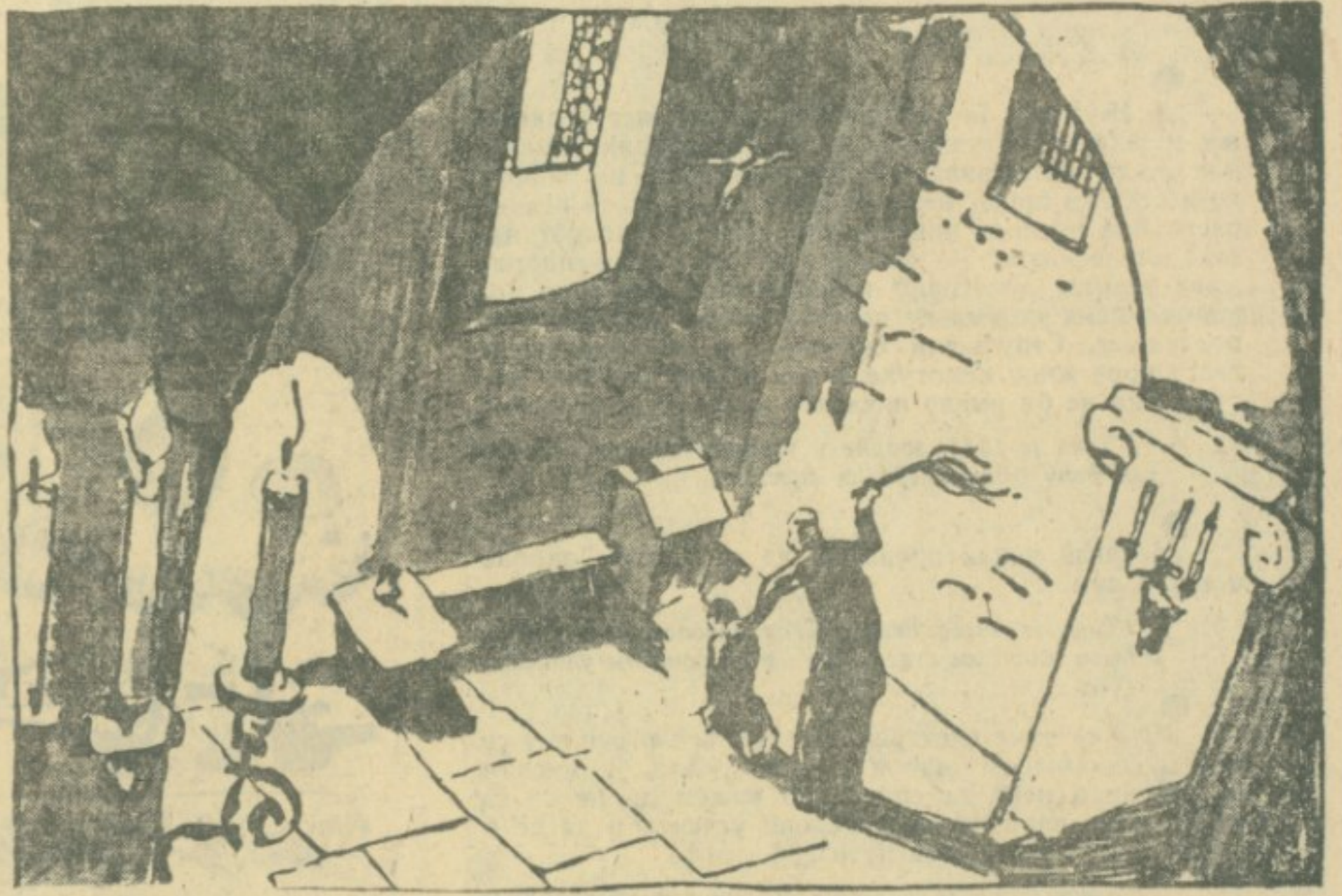
Очигледно, погрешно је. Прут оца Огила потврдио је његову погрешку реским звуком сличним пуцњу из револвера.

— Где си нашао „срце“ у „нобилас“? — питао је Огил.

— Где, питам те? Где? Где? Где?

Са сваким „где“ прут се спуштао и снажно ударао о катедру. Оноре је знао да је погрешно, али га је нешто терало да остане при своме. „Гај Грах имао је племенито срце“ — поновио је лагано, наглашавајући сваку реч.

Прут је пресекао ваздух и ударио о катедру таквом си-

лином да је катедра задрхтала.

— „Нобилас“ — рикнуо је отац Огил — значи „из племените породице“. Где си нашао „срце“?

— У мојој машти — спокојно је одговорио Оноре.

— Ја сам ту да вас учим латински, а не да бих изостравао твоју машту — букнуо је отац Огил.

Оноре се заборавио: — То је срећа за моју машту, оче мој — рекао је.

Уместо да плане, отац Огил положио је прут на сто, устао и, подбочивши се, хитке посматрао младог Балзака. Постао је хладан као да лат пре но што ће да спусти гиљотину. На крају отац Огил уздржано је рекао:

— Овог пута, Балзак, сувише си далеко забрздио. Пођи за мном.

Разред је уздахнуо једним уздахом.

— Шибање — прошапутали су децки.

Ужасна деветострука камџија ретко је употребљавана, али свештеник је имао привилегију да се њоме послужи,

„Ја сматрам Балзака највећим писцем света“ — те речи Самерсета Мома послужиле су као епиграф за роман америчког писца Чарлса Орсева Ворена „Опојност живота“, који је посвећен животу и раду Оноре де Балзака.

ако би сматрао да је грешка довољно озбиљна.

Оноре је пошао за оцем Огилом дугачким ходником, затим уз степенице. Прошли су још кроз један ходник и ушли у личну свештеникову ћелију.

— Овога пута заиста си отишао сувише далеко — казао је отац Огил. — Овога пута увредио си мене лично. Мене. Свештеника. А знаш ли шта то значи? Ти си увердио самог господара бога. Бићеш кажњен, и то строго.

— Како ви желите оче, — казао је Оноре махинално.

— Да, желим да те казним и бићеш кажњен — потврдио је отац Огил.

Из нише у зиду свештеник је узео камџију, свежањ кож ног ремења везаног у чвор. Свештеник је замахнуо њима кроз ваздух и суво ремење као да је завивајало.

Балзак је добио дванаест удараца док се свештеник није наситио. Читав један минут отац Огил стајао је иза њега размишљајући ремење умрљано крвљу и посматрајући расечену кожу. Затим је безосећајно казао:

— Изврсно, Балзак. Обуци се.

Оноре је стајао право утрнутог тела, не осећајући бол. Бол ће се јавити касније. Он је то знао; тако то бива с војницима. Уредно је одело и при томе окрвавио руке. Заклопавши се, погледао је свештеника поносно због тога што није заплакао.

— Је ли то све, оче?

— За овај пут, све — одговорио је отац Огил. Надам се, да ћеш сада запамтити ову поуку.

Изговорио је ту реч полако, задржавајући глас после

сваког слова, као што је задржавао бич после сваког удараца.

— Да, оче — одговорио је Оноре.

Ушао је у своју собицу и тешко се спустио на сламирину. Крв је поново потекла кад се помакао. Ридео је у празној ћелији, запуштајући уста песницом да би задржао стењање. Цео час лежао је ћутећи, затим се подигао и довукао до умиваонице. Тамо је стајала када до руба напуњена водом. Њом се користило двадесет малишана. Оправши се од крви, пустио је да му се кожа осуши на ваздуху. Затим се обукао и пошао у трпезарију.

Такво је било ово дете, које је касније постало генијални писац.

МОЈ ПРИЈАТЕЉ ОКТОПОД

Да је Виктор Иго жив, а да октоподи имају могућност да га туже суду, несумњиво је да би они као невини осумњачени били ослобођени и „дњихова част“ опрана. Крвожедно, опасно чудовиште које је велики романолписац описао у свом делу „Работници на мору“ или је само плод његове маште или резултат његовог поверења у приче рибара.

Средоземни октопод по природи је незлобив и не одликује се ци великом снагом ни огромном тежином. Само ретки примерци ове врсте достижу тежину од 12 до 15 килограма. Хиљаде гњурца „сударила“ се са октоподом и сви они тврде једно: угледа ли октопод пливача, он ће или побегти или ће се сакрити у своје скривање. Извући га из њега изванредно је тешко: најлакше свих његових осам пипака буквално ерасту са стеном. Ако ловцу и успе да га ухвати за један од пипака, овај му обично после очајничког катавања остане у руци. Уосталом, то за октопода није неки велики губитак јер се пипци регенеришу веома брзо.

На несрећу по октопода, овај становник мора веома је укусан и од њега се справљају многа пикантна јела. Због тога на свим оадама Средоземног мора октоподо уништавају без милости. Октоподо лове на разне начине; често их убијају подводном пушком. Најкускусији гњурци лове октоподо вожем наполећи им ударац међу очи, у централни нерв. Ако нерв буде повређен, пипци губе снагу и опуштају се као бичеви. Али, многи чланови мог клуба, на ја сам, давно смо претра-

ли да уништавамо октоподо. Многе је интересантније посматрати их, играти се с њима, покушати припитомити их. Понекад то човеку и полази за руком.

Пре неколико година у месташцу Кавалер, у близини Тулона, спријатељио сам се с младим октоподом, тешким 5 до 6 килограма. Истина, први наш сусрет није за њега био баш пријатан. На дубини од 15 метара открио сам његово скривање и после кратке борбе извукао га из њега. Мој заробљеник је црвенео, блдео, и спуштао потоке мастљиве

течности, кидисао на моје очи истежући и скупљајући пипке. Али, није му успело да ми побегне. На крају крајева не само што се помирио са својом судбином и сасвим престао да се противи, већ се после четврт часа чак и разиграо: чешао се о моју ногу као мачка, клизио ми низ тело, дозвољавао да га милујем. Када је дошло време да се опростим, просто висам знао како да се од њега раставим. После тог упознавања, посећивао сам га сваког дана, стављао му на „прат“ отворене остриге или удављену рибу. Из ру-

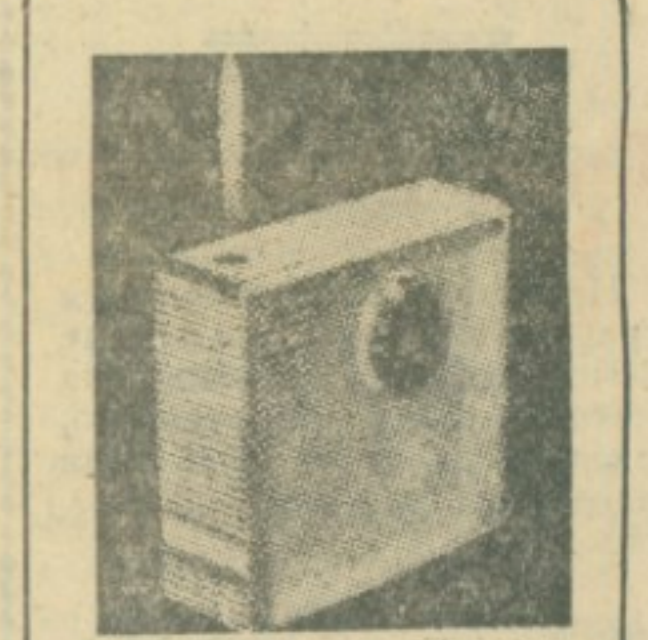
пе би се тада хитро помолити пипци и моји поклоњени су у тренутку нестајали.

Октопод се одликовао оштроумношћу. Једном се, на пример, збио један готово невероватан случај. Недалеко од његовог станишта сместила се цела колонија шкољки. Пливао сам поред њих и изненада сам угледао свог познаника. Октопод се тихо прикрадао полуотвореној шкољки. У једном пипку стезао је отежи камен. Тихо и лагано, да се не би осетило колебање воде, октопод је подигао камен и спустио га у шкољку, тако да се капци њене љуштуре не би могли затворити. Мој осмоноги пријатељ стрпао је тада у шкољку своје пипке и стао да се гости. Толико ми је то изгледало невероватно да сам хтео да протрљам очи, али сам претима налетео на стакло маске.

Често крај улаза у октоподово „скривање“ лежи још раније припремљен штит: камен или било какав у воду потонуо предмет којим у случају опасности домаћин затвара своја „врата“.

Много забавних и занимљивих случајева о октоподима Средоземног мора чуо сам од мојих другова гњурца, а нико још од њих није настрадао. Да, заштитници октопода има ли би око чега да се споре са аутором романа „Работници на мору“.

Серж Вереников, аутор овог чланка, инжењер је по професији и активист француске федерације за подводно пливање.

НОВИ УПАЉАЧ

На слици је електрични упаљач за цигарете снабдевен батеријом. Пали се једноставним притиском на дугме, а гаси стављањем на сто.

Присилна селидба

Пажљиви супруг увек носи своју бољу половину на леђима, а мати скрива своју децу у торби коју има на трбуху. Тако обично изгледају коале, аустралијски медведи-торбари. Раст одраслог медведа је око 60 сантиметара, а новорођени коала сасвим је мајушан: свега 18 милиметара. Ови добродушни лењивци живе само у источној Аустралији, па и ту их је остало веома мало: не више од 2.000 примерака.

Један пољски новинар и причао је овај догађај. На острву Филипу, недалеко од Мелбурна, у еукалиптусовој шуми у којој су живеле коале, избио је пожар. Ватрогасци су стигли када је ватра већ била захватила све дрвеће док су коале-медведи, дрхтајући од страха, чували на опрљеним гранама. Новинар који је стигли ве-

Једно с ватрогасцима, покушали су да помоћу ласа евакуишу животиње с дрвећа. Међутим, медведи су се свом снагом држали за гране бранећи се од људи. Тада су испод дрвећа била распете мреже у које су животиње протрчале.

Ухваћени коале-медведи били су затим пресељени у другу еукалиптусову шуму која се налазила неколико стотина километара далеко од Мелбурна.

НАЈСТАРИЈЕ ШКОЛЕ НА СВЕТУ

Како и чему су учили хаке пре три до четири хиљаде година? Занимљиво? О тој страници древне историје писао је недавно часопис „Курир Унеска“.

Проучавајући историју најстарије државе Јужне Месопотамије — Сумера, научници су реконструисали подробно слику школског живота из тог времена.

... Била је то невелика школа, једна од многих које су постојале пре 37. векова у граду Уру. Имала је неколико разреда и у њој је учио 20 до 25 малишана. Међу њима било је деце свих узраста. Потпуно школовање у овој школи трајало је више година „од дечјег узраста до наступања зрелости“. Али већ отприлике после две године ђака су, ако је добро учио, давали знање „млађег писара“. Од тог тренутка ње му је придодан један од ученика-почетника. „Млађи писар“ задавао му је задатке, објашњавао му како да их изради, исправљао му их пре него што би их „првак“ дао правом учитељу.

Ученици су уместо хартије имали мале глинене таблице. Учитељ би на једној страни написао задатке, а ученик би их на другој страни решавао. Приликом раскопавања било је нађено у сумерским школама много таблица са вежбама из писања и с текстовима које је требало научити напамет. Метод учења „азбуке“ није се по својој суштини много разликовао од данашњег. У почетку ученик је учио да пише поједине знаке писма — слогове. Затим је вежбао писање читавог низа речи које су почињале истим знаком. Најзад, прелазно је на исписивање читавих реченица.

На другим глиненим таблицама наилазило на знаке извлачења квадратног и кубног корена. Има таблица на којима су сумерски ђаци решавали задатке из практичне геометрије; израчунавали су, на пример, колико треба ископати земље да би се добила јама одређених размера.

Занимљиве су таблице са описом школског живота. Очигледно, те саставе ученици су писали по налогу учитеља. Ево једног од њих који одговара на питање: „Шта си радио у школи?“

„Научио сам наизуст своју таблицу, појео доручак, начинио себи нову таблицу, исписао је и завршио; после су ми дали усмени задатак, а после подне — писмени рад. Када су се часови завршили, отишао сам кући. Ушао сам у дом, тамо је седео мој отац. Испричао сам оцу о писменој задатку, изговорно му потпуно наизуст своју таблицу и отац је био веома задовољан.“

Као што видимо, дан сумерског ученика протекло је срећно. Али, другог једног дана било је горе. Закаснио је у школу и дежурни га је опоменуо. Затим је малишан пришао учитељу док је овај проверавао његову таблицу из претходног дана. На њој

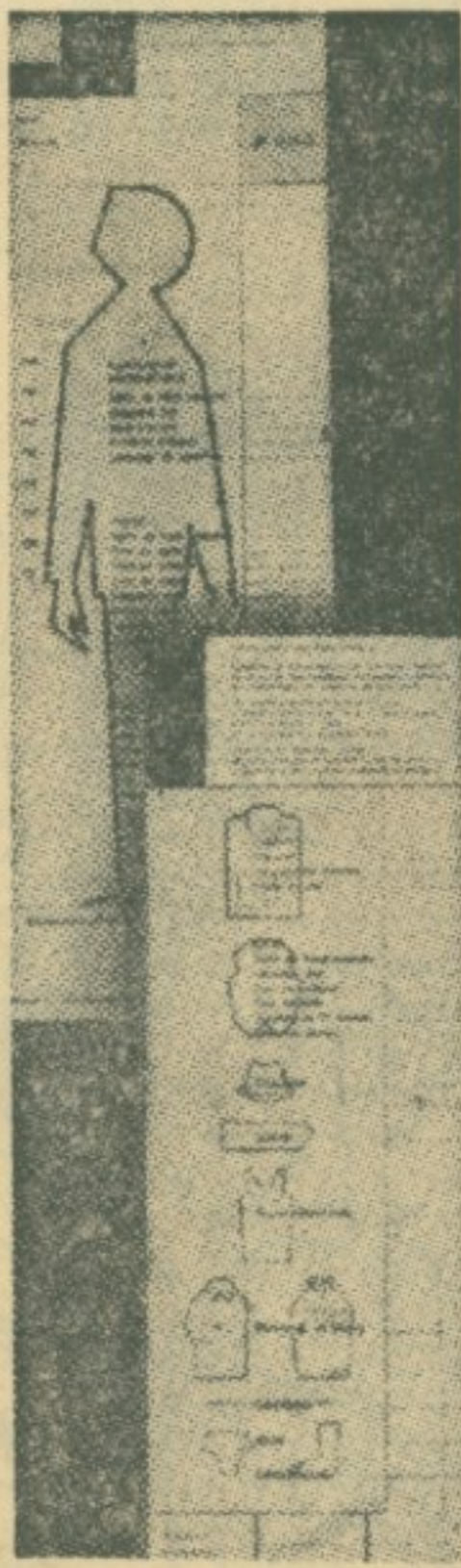
је било грешака и учитељ је, не размишљајући дуго, ишибао ученика. Али, на томе се није завршила несрећа на шег ђака. Редар, који води бригу о испуњавању правила понашања у школи, два пута га је у току тог дана истукао: први пут што је зварао око себе, а други пут због неуредног одела. Најзад учитељ му је казао: „Рђав ти је рукопис“, и опет га истукао.

Ова слика живо нам говори о томе какви су били ме тоди васпитања у овој старој држави. Казне су извршаване обично протом, при чему су се њима служили не само учитељи, већ и њихови помоћници — „млађи писари“.

Према тврђењу истраживача Крамера, у сумерским школама, које су пружале солидно и разноврсно знање, учили су се поред граматике, лингвистике и математике, такође и ботаника, зоологија, географија и минералогја. Они који би завршили школу постајали су за оно време веома образовани људи.

Снашао се

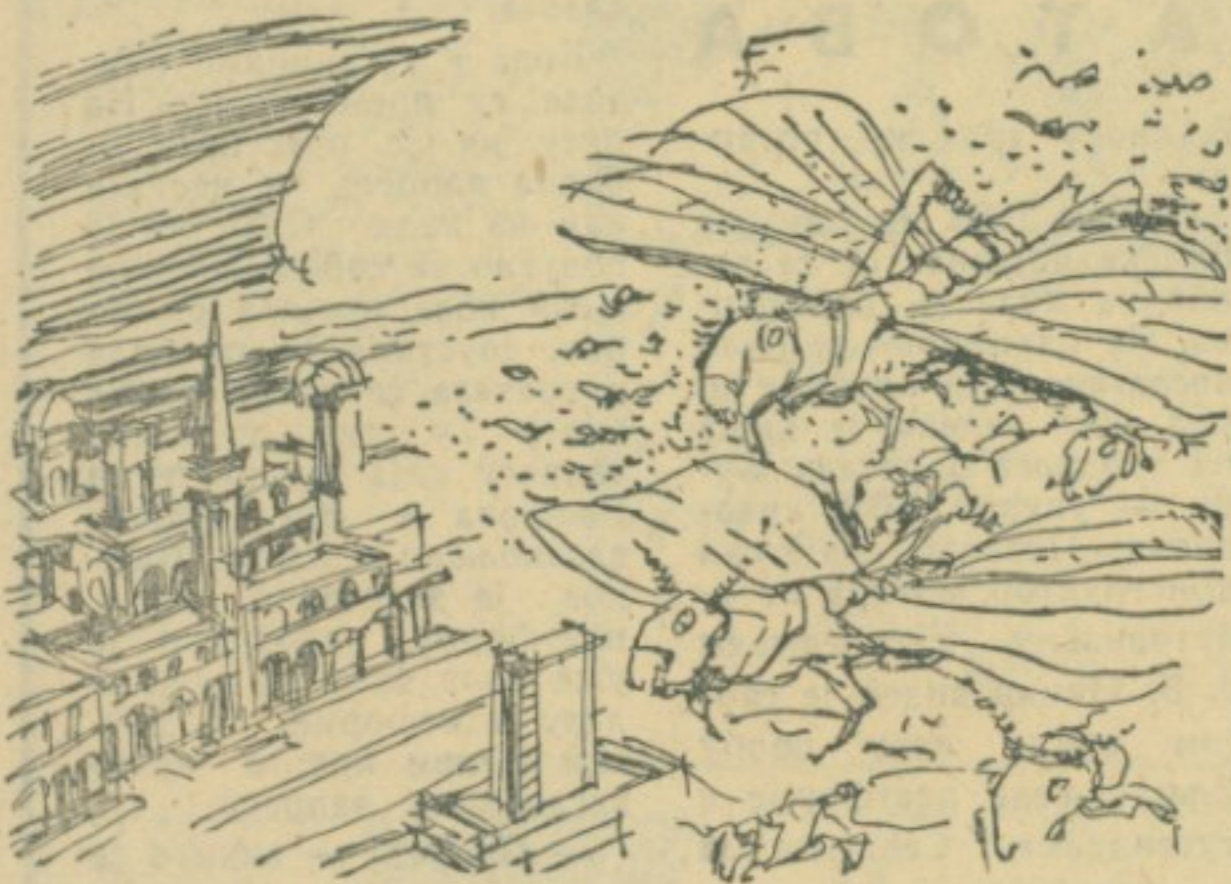
Супротно женама мушкарци нерадо губе време у пробању одеће и веша. Тога се сетио један француски фабрикант кошуља, па је увео нови систем продаје. Он је замолио своје муштерије да буду мало стрпљиви само код прве куповине, јер им се тада узима комплетна мера на специјалном картону у који се уносе и жеље у погледу материјала и боје. Касније купац само позове телефоном радњу и наручена роба му се доноси у стан.

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

Вероватно нисте знали...

● На острву Кипру, после једне најезде скакаваца острвљани су за годину дана скупили 1.300 тона њихових јаја, то јест више од 50 милијарди комада.

● Године 1945. „облак“ скакаваца који је у рано јутро узлетео у екваторијалној Африци, превалио је без спуста за 28 часова 1.200 километара и увече слетео делом у Шпанију, а делом у Португалију. Најбољи „летачи“ из овог јага стигли су чак до Енглеске.

● У гробници Птахотепа, фараона који потиче из прве династије древног египатског царства, налази се нацртан јеж како једе скакавце. Још један стари цртеж који представља скакавце потиче из 2400. године пре наше ере. „Сличност“ цртежа са „оригиналима“ потпуно искључује сваку сумњу да је у питању ова опака штеточина.

● Године 1945. у Кенији су пустињски скакавци покрили једну површину од неколико десетина квадратних километара и то толико густо да је на један хектар дошло по 1700 тона.

● У наше време од повремених најезда скакаваца страдају 64 државе на три континента.

● У Млетачкој Републици је 1478. године 30 хиљада особа умрло од глади коју су проузроковали скакавци.

● Доморочи неких јужних држава, да би избегли смрт од глади, од давнина су се хранили скакавцима. Све до данас сушеним скакавцима хране се номадска племена у Белуцистану, Ирану, Арабији. Скакавце продају и на пијацима на југу Ирака поред рачића и остале „сиротињске“ хране.

ОТКУД НАЗИВИ АФРИЧКИМ ЗЕМЉАМА

Неке афричке земље инспирисане историјском прошлошћу свога континента, преузеле су називе древних афричких држава

На карти Африке уртан је низ земаља чије су границе вештачки створене још крајем 19. века, приликом поделе „приог континента“ међу великим силама. Оне понајвише говоре о тадашњем односу снага међу колонијалним силама, а много мање су одраз етничких и економских заједница. Ипак, те вештачки створене границе одржале су се до данас јер су се у току колонијалне епохе у њиховим оквирима формирале заједнице са одређеним степеном јединства.

У тренутку добијања независности већина афричких колонија задржала је називе које су им дали колонијалисти. Неке су, пак, инспирисане историјском прошлошћу Африке преузеле називе древних афричких држава, о чијем се животу и судбини најчешће сазнаје из арапских летописа.

Када је 1957. године бивша британска колонија Златна обала стекла независност, родила се нова држава Гана.

Тиме је поново оживљено име чувеног средњовековног царства западне Африке, које је од IV до XI века обухватало територију западног Судана и део Сахаре.

Престоница и већи део овог царства налазили су се ван граница данашње Гане. После пропасти царства Гане његово становништво избегло је на југ, у цунгле Златне обале. Ту је касније било изложено прогонима Португалаца, Британаца, Холанђана, Швеђана и Данаца који су привучени златом и слоновом рогом почели подизати своја утврђења и трговачке центре у обалским деловима земље, организујући „лов на људе“. У XIX веку Британци су поставили искључиво господари Златне обале, под изговором да спрече трговину робљем и да заштите црначко становништво.

Сматрајући себе потомцима народа древног царства, политички вођи Златне обале одлучили су да новоослободјену земљу назову именом Гана.

Арапском речи Билад ес Судан, што значи земља црнца, назване су некада земље од Нила до Атлантика које су насељавали древни црначки народи. Отуда су и две међусобно доста удаљене афричке земље добиле име Судан: Англо-египатски Судан и Француски Судан. Када је 1956. године Англо-египатски Судан добио независност задржао је име Република Судан, док је Француски Судан, полупримера Гане, узео 1960. године назив Република Мали. Та одлука је такође, одражавала жељу да се на видљив начин извуче из заборава име некада славног царства Мали, које је настало у X веку на обалама Нигера.

Ширећи се постепено између источног Сенегала и западног дела данашње Републике Нигер према југу, царство Мали обухватало је и тадашње царство Гану и достигло, под управом владара из породице Кента, у XIII и XIV веку врхунац моћи. У XV и XVI веку ова моћна државна формација је ослабила, препуштајући вођство царевини Сонгаи, која је поникала такође у долини Нигера, око града Гао, а дојучије подлегла мароканским освајачима.

Либерiju прву независну републику на афричком тлу и дуго времена једину независну земљу црне Африке, основали су 1847. године ослободјени Црнци из САД, који су уз помоћ неких добротворних друштава и под заштитом америчке владе населили област око данашњег главног града Монровије, која је носила назив Биберна обала. Име Либерија, настало од енглеске речи „liberty“ требало је да значи да та новооснована земља представља за њене становнике земљу слободу.

Област слоноваче посећивали су од XVI века Португалци да би куповали слонову кост. То је једина земља западне Африке која је у називу задржала реч „обала“. (Раније Биберна обала постала је Либерија, Златна обала постала је Гана, Обала робова постала је Нигерија).

Неколико афричких земаља добило је имена по рекама.

Република Нигер добила је име према истоименој реци која тече јединим делом кроз ту земљу. За постојање те реке изгледа да се знало много пре него што је њен ток стварно био познат. Због тога су је назвали Нил ал Судан сматрајући да извире из великих језера из којих извире данашњи Нил и улива се у Атлантски океан. Тек у XVI веку у својено је за ову реку име Нигер.

По реци Нигер добила је име и британска колонија Нигерија, која је дотада носила назив Обала робова. И на тај део афричког континента продрли су најпре Португалци у потрази за златом и другим богатствима. Та колонијалистичка операција била је заоденута религиозним плаштом тј. тобожним тражењем легендарног свештеника Јована, који је према предању требало да се налази негде у Африци. Међутим, убрзо су Португалци напустили истраживање ове територије и ограничили се на обалски део, где су почели да се баве увозом трговином робљем. Трагедија црначког становништва изражена је и у географском називу — Обала робова — који се задржао све до 1900. године, када је земља названа Нигеријом.

Република Сенегал добила је име по реци Сенегал, која је на северу дели од Мауританије. Од XV века именом Сенегал названа је земља на којој се простирала краљевина Волофа.

Две суседне афричке земље носе назив Конго. Једна је била француска, а друга белгијска колонија. Обе су добиле име по реци Конго, која већим делом чини њихову заједничку границу. Река Конго, пак, названа је по једној малој црначкој краљевини Маниконго или Конго, која се налазила на њеном ушћу. Забуна која је данас могућа због тога што су обе државе после добијања независности задржале назив Република Конго, избегава се на тај начин што се поред имена ставља и име главног града. Конго — Леополдвил и Конго — Бразавил.

И Република Волта добила је име по реци Волти. Име реке је португалског порекла и јавило се на једној анонимној карти из 1741. године као Рио да Волта што значи „река повратка“. Претпоставља се да се на тој реци задржала нека истраживачка експедиција да би се вратила у Португалију.

Када је Француска 1904. године створила прекоморску колонију Мауританију, коло-

низатор је оживео једно од најстаријих имена афричких земаља. Још су Картагињани именом Махурим називали припаднике народа семитског порекла који су живели на југозападу од данашњег Туниса. Већ у I веку наше ере јавља се име Мауританија, које је остало све до доласка Арапа у VII веку. Пошто су га Арапи усвојили, име Маур постало је синоним за Арапе или Сарацине.

Три афричке земље носе назив Гвинеја. Од њих само је једна слободна — бивша Француска Гвинеја, док су тзв. Португалска Гвинеја и Шпанска Гвинеја (или Рио Муни) још сада зависне. Име Гвинеје дошло је од берберске речи „ангуинаоу“ која означава црне, односно особе чији језик нико не разуме.

Данашња независна Гвинеја постала је француска колонија 1865. године под називом Колонија јужних река, вероватно због обиља речних токова богатих водом који извиру из планинског масива Фута Џалон. Тек 1890. ова колонија названа је именом Гвинеје.

Најзад да поменемо још неке земље, које још нису добиле независност. Реч је о Се-

верној и Јужној Родезији, које су добиле име по британском пословном човеку Сесилу Роду. Међутим, с обзиром да афричко становништво ових земаља користи у локалном саобраћају, па и у званичним називима, афричка имена за ове две земље које леже у сливу реке Замбези, може се претпоставити да ће по добијању независности Северна Родезија усвојити афричко име Замбија, а Јужна Родезија име Зимбабве.

Могуће је да ће у даљем процесу деколонизације и неке друге још зависне земље усвојити афричка имена. Вероватно је на пример да ће Њаса узети име Малави, Мозамбик име Мономотапа итд. У основи те тенденције лежи жеља да се истакне да је поред колонијалне прошлости Африке постојала и друкчија историја афричких народа и афричке културе, иако данас, на жалост, има веома мало сачуваних материјалних споменика и писаних трагова те прошлости.

НОВО ЗА БРОДОЛОННИКЕ

Приликом бродолома нарочито кад је непогода, спуштање путника у воду у чам-

цима обичног типа везано је с великим тешкоћама, па и опасностима. То је побудило холандске конструкторе да израде чамца за спасавање оригиналне конструкције.

Чамца је дугачак седам метара и предвиђен је за 16 путника који се у њега укрцавају кроз округле отворе који се могу херметички затворити као бродски прозори. Чамца покреће дизел-мотор од 12 коњских снага.

У случају бродолома чамца се, пошто се путници укрцају, спушта у воду клизећи низ једну косу рампу, затим зарони да би се појавио на површини прилично далеко од брода који тоне.

ИЗУМ СЕЉАКА

ИЗ САРАТОВА

Двадесет седмог (или петнаестог по старом календару) марта 1878. године трговац Кануников дошао је у министарство трговине и мануфактуре с молбом да се сељаку Федору Бљинову који живи у Саратовској губернији изда „десетогодишње патентно право на вагон нарочитог устројства с бесконачним трачницама за превозење терета путевима и сеоским друмовима. Уз молбу је био приложен опис и цртеж проналаска. „Вагон... се састоји од обичног коша и рамова — писао је Бљинов — постављених на два попречна рама који леже непосредно на висећим опругама тако да се осе са попречним рамовима могу окретати; точкови вагона котрљају се по жеба-стим бесконачним трачницама. Те трачнице састоје се из два реда гвоздених ланаца од којих доњи ред замењује железнички праг. Бесконачне трачнице иду најпре по тлу испод оба точка, затим прелазе на два котура с паоцима постављеним на предњем и задњем делу вагона, а затим се поново ослањају на точкове кола“.

Министарство је између осталих патентних права — за машину за израду килзни за цигарете, за нову гумуно потковину за коње и друга — издало

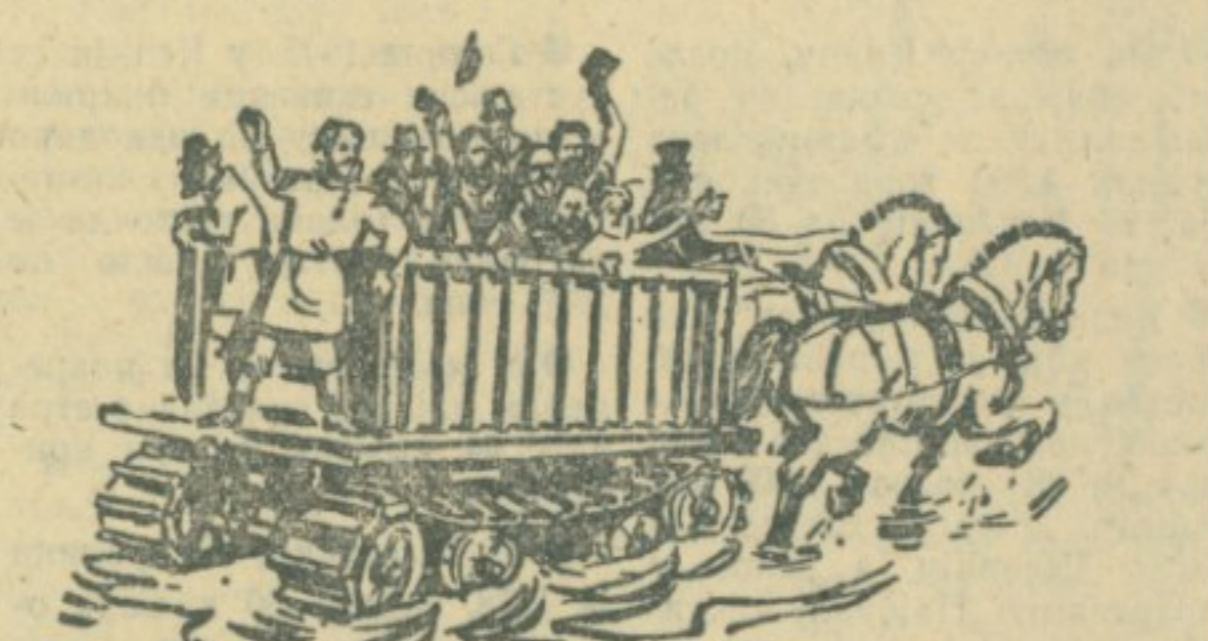
Бљинову тражену потврду.

Године 1880. на улицама Волска појавила су се не-обична кола — платформа. На платформи је било наслагано 2.000 опека, а по ред њих седело је више од тридесет одраслих људи — укупно 9.000 килограма. Познати совјетски конструктор мотора са унутрашњим сагоревањем Ј. Б. Мамин видео је својим очима прву пробу Бљиновеве платформе с гусеницама. Сећајући се тог догађаја, он прича:

на платформи. Густа црна коса над челом, дугачка седа брада која је падала на рубашку, мрк поглед, усредсређен израз лица. Таквог сам видео проналазача.

Кола с гусеницама гми-зала су према јарку. На путу их је престигла обична запрега и нестала нам из вида. Отац ме је повукао за собом. Бљинов лева кола прешла су јарак, спустила се са брда и кретала се право према блату. Ту смо угледали запрегу која је престигла Бљинова и сад стајала заглибљена у блато. Бљинов је зауставио своју платформу, протурио је уже кроз алку на задњем делу платформе, а други њеним крајем везао заглибљену запрегу.

— Напред! — викнуо је и измакао се у страну.

„За необичним возилом трчала су деца, старији су зачуђено гледали и осврћући се за платформом говорили: — Опет је нешто измислио!“

— Свега се Бљинов сети! Отац ми је показао крупног старца који је седео

Гусеничка платформа настављајући свој пут, прешла је милећи преко земљишта с кога дрвеће тек што је било посечено...“

Бљиновева платформа прва је у свету гусеничка приколица, прототип касније конструисаног трактора-гусеничара.

ШАРАН НА ДРВЕТУ

Када неко потресе јабуку да би дошао до плода, па, уместо неколико јабука, колико му је било потребно, добије са дрвета шарана од пола килограма, то је већ чудно. То се десило и неком Пјеру Мартену недалеко од Вергоне, у Француској. Пјер је одмах помислио да се ради о некој неславној шарани, али то није био случај; шаран је био свеж и у-

ловљен можда свега неколико минута раније. Убрзо је решена тајна. Изнад себе спазно је великог орла мишара како кружи. Грабљивица је свакако уловила рибу и дошла да је склони у густо грање јабуке, али уплашена мотком којом је Мартен почео да тресе плодове, она је пљес испустила из кљуна и овај је пао пред Мартена.

ОД ПРЕДАЊА ДО НАУКЕ

У нашим старим списима помиње се и низ римских царева који су се родили у нашој земљи, били чувени по добру и злу, и сматрани »децом словенских земаља«

У нашој старој књижевности постојао је разноврсан низ историјских списа: хроника, хронограф, летопис и других. Они су, углавном, византијског порекла, али, као преводни списи врло одомаћени у српској и хрватској средњовековној књижевности. То су били и основни извори не само за познавање опште историје већ и наше. Хронике и хронографи излажу историју света од »његовог створења«, према Библији, па обухватају целу старозаветну јеврејску историју, потом римску, хришћанске цркве и Византије све до пада Цариграда 1453. године. Оно што је значајно ова врата наших средњовековних историјских списа допуњавана је подацима и записима на наше па и шире словенске историје. Летописи и родослови, углавном, су домаћа творевина и врло драгоцени извори за нашу историјску науку.

У свим овим списима помиње се и низ римских царева, који су се родили у нашој земљи, били чувени по добру или злу, а сматрани су »децом словенских земаља«. Разуме се, да су сви ови наши стари историјски списи сасвим некритични, а помињање римских императора више им је служило да уздигну »домаћу« земљу као »родитељицу државних царева

римских, одувек славну и благородну». Историја, као првог римског императора, рођеног у нашим земаљама, помиње Деција Трајана (249—251). Родио се у близини Сремске Митровице, али га треба разликовати од оног цара Трајана који је освојио Даквију, данашњу Румунију и оставио вечне трагове на обалама Дунава. Тај Деције Трајан био је храбар војник, а погинуо је у борби с Готима. Најпре му је погинуо син. Вест о томе отац је примио с античким стоицизмом. — »Од тога — одговорио је својим војницима који су га тешили — што је пао један војник држава неће пропасти.

Цар Клаудије »наше горе лист«, који је наследио императора Трајана, родио се у Дардаији, која се пружала, отприлике, од Књажевца до Велеса. Он је победио Готе код Ниша, где их је пало, како историјски споменици кажу, око педесет хиљада. Клаудије је умро од куге око 270. године у данашњој Сремској Митровици. Њега је одмах потом наследио Аурелијан, који је био родом или из Сремске Митровице или негде из источне Србије. »Родио се у убојој чапљи, а постао је силан император. Даровит и енергичан војсковођа, он је успео да обнови царство које је пропало... Једног истог дана убио је својом руком у боју педесет и

осам непријатеља, а за неколико дана број његових жртава порастао је на девет стотина«. Он је победио памирску краљицу Зенобију, која је увећала његов тријумф у Риму.

Наскоро после Аурелијана царски престо заузео је један Илирац, император Проб, који је засадно и прву винову лозу у Фрушкој гори и на смедеревским брежуљцима. Проб се родио у Сиријуму (данашњој Сремској Митровици). Проб је био »одважан војник, одважан и умешан и више је пута победио варваре који су надирани на границе римске империје.« Проб је завршио свој живот у свом родном месту. Убили су га његови војници. Он је хтео да исуши неке баре око Митровице па је за тај посао употребио војску. Али војницима је пало тешко да копају канале који би одвели воду из баре у Саву па се побунеше. »Цар Проб победе у некаку гвоздену кулу, али ту буде убијен, после пет година владавине«.

И Пробов наследник на престолу, цар Кер, који је потукао Сармате, био је из наших земаља. Међутим, ни он није дуго владао. Погинуо је у близини Вавилона, у свом шатору, од грома. После краћих смутњи, савладавши Карове синове, римски царски престо заузео је чувени Диоклецијан, родом негде из Далмације. То је цар Дукљанин из на

шег народног предања, суров и крволочак, али ипак један од најзначајнијих императора позне римске царевине, који је додуше »сваку завесу давао у мору крви«, али је ипак реформисао римско царство и сачувао га за још један век. »Без васпитања и обрзовања, простак, није хтео да живи у Риму, где има много госпде од старих породица. То је био разлог што је променио престоницу, па је римском империјом царевао из Салоне (данашњег Солина), а себе је сматрао »богом посланим«, узевши на димак »Јупитер«. И крај овог цара био је необичан. Својеволно је напустио власт над огромном римском империјом, и — повукао се у свој дворцац, чији се величанствени остаци још и данас налазе у Сплиту.

Славни Диоклецијан узео је себи за сувладара једног другог Илираца, Максимијана, рођеног у околини данашње Сремске Митровице. Тај је био из најнижег staleжа. Диоклецијан му је поверио на управу западну половину римске империје, а за источну половину имао је сувладара Галерија, који се родио, изгледа, негде око данашњег Неготина. Галерије је био »суров, крвожедан, ужасан у мржњи... Поданике је сматрао за обично робље и то је створено говорило. Уживао је у мукама својих жртава и гледао је да их што више продужи. Као и Диоклецијан, хришћане је страшно и с уживањем голио...«

После бурних догађаја, у међусобном крвавољезу претендента на царски престо, као победник је изашао Константин Велики, рођен у нашој земљи, у Нишу. Пре њега једно кратко време владао је император Лициније, такође родом из наше земље, који је погубио Диоклецијанову жену, а ни децу није штедео. Константин Велики био је син једног официра. За ње гову мајку се каже да је била крчмарица. Константин Велики, кажу историчари, без сумње је највећи човек који се родио у границама наше земље. Он је у исто време један од најзлатнијих римских царева и један од најславнијих људи у историји опште. Био је генијалан човек, гвоздене воље и безграничне енергије. Престоницу римске империје преместио је из Рима у Цариград — »други Рим«, а младом хришћанству, из политичких разлога, признао је право на егзистенцију, после вековних прогона којима су били изложени припадници ове врсте многобројне верске секте.

Наши стари хроничари с по

носом су истicali да је Константин рођен у нашој земљи, сматрајући да она није могла да роди већег сина од њега.

И један Константинов син је рођен у нашој земљи, вероватно у данашњој Сремској Митровици. То је Констанције који је римском империјом владао готово четрдесет година. Владавину овог императора испунили су бурни и врло злосрећни догађаји, она је била несрећна по римску државу. Констанције је једино имао срећу што је код данашњег Осиека успео да аметом порази претенденте на свој престо. То је била страшна и крвава битка у којој је учествовало с обе стране преко сто хиљада војника, а у великом покољу изгинуло више од половине.

И данашњи Београд, тада Сингидунум дао је римском престолу једног цара, — Јовијана, који је наследио чувеног Јулијана, названог Апостата, јер је напустио хришћанску веру и вратио се старој паганској. Док је Јулијан био скроман у свему, наш Београђанин Јовијан ни у чему није знао мере — »водео је живот и халапљиво гутао сласти његове, добро је јео и пио, иако је био највернији хришћанин«. Није дуго владао, погинуо је на једној гозби; а потом ево опет неколико »наших људи« на царском римском престолу: Валентијан и Валес били су рођени у околини данашњих Винковца (стара Cibala), а Флавије Констанције у Нишу. Овај последњи био је цар само неколико месеци (421) — »Поред тога што је био храбар војник и вешт војсковођа, био је и весељац и волео је добар валогјај«.

Треба нарочито нагласити да се и последњи римски цар Ромул, назван »мали цар« — царих (Ромул Августул) — родио у нашој земљи, у Пугију, који је у римско време био познато насеље Петовна. С њим и завршава историја западног римског царства, које су срушили Готи, давши том последњем императору годишњу помоћ од шест хиљада златника да може пристojно да живи у Италији.

Још мноштво славних војсковођа, државника и хришћанских црквених достојанственика рођено је у нашој земљи пре него што су је на селили Словени. Али наши стари хроничари воле више да је називају »земљом царева«, јер је, како су они сматрали — »то уздиже изнад свих осталих«.

ТЕЧАЈ УЧТИВОСТИ

Једна велика трговачка кућа, која има неколико стотина продавница широм Америке, одлучила је да сви њени продавци и продавачице морају да поседују »течај учтивости«. Кад су се после тога вратили на своја радна места завладала је атмосфера љубавности и предустретљивости. Купци су се пријатно осећали, долазили су у све већем броју и промет је порастао.

И друге трговачке фирме пошле су за овим примером. У годишњи буџет предвиђају фонд за образовање персонала у лепом понашању.

Такмичење у изради фигура

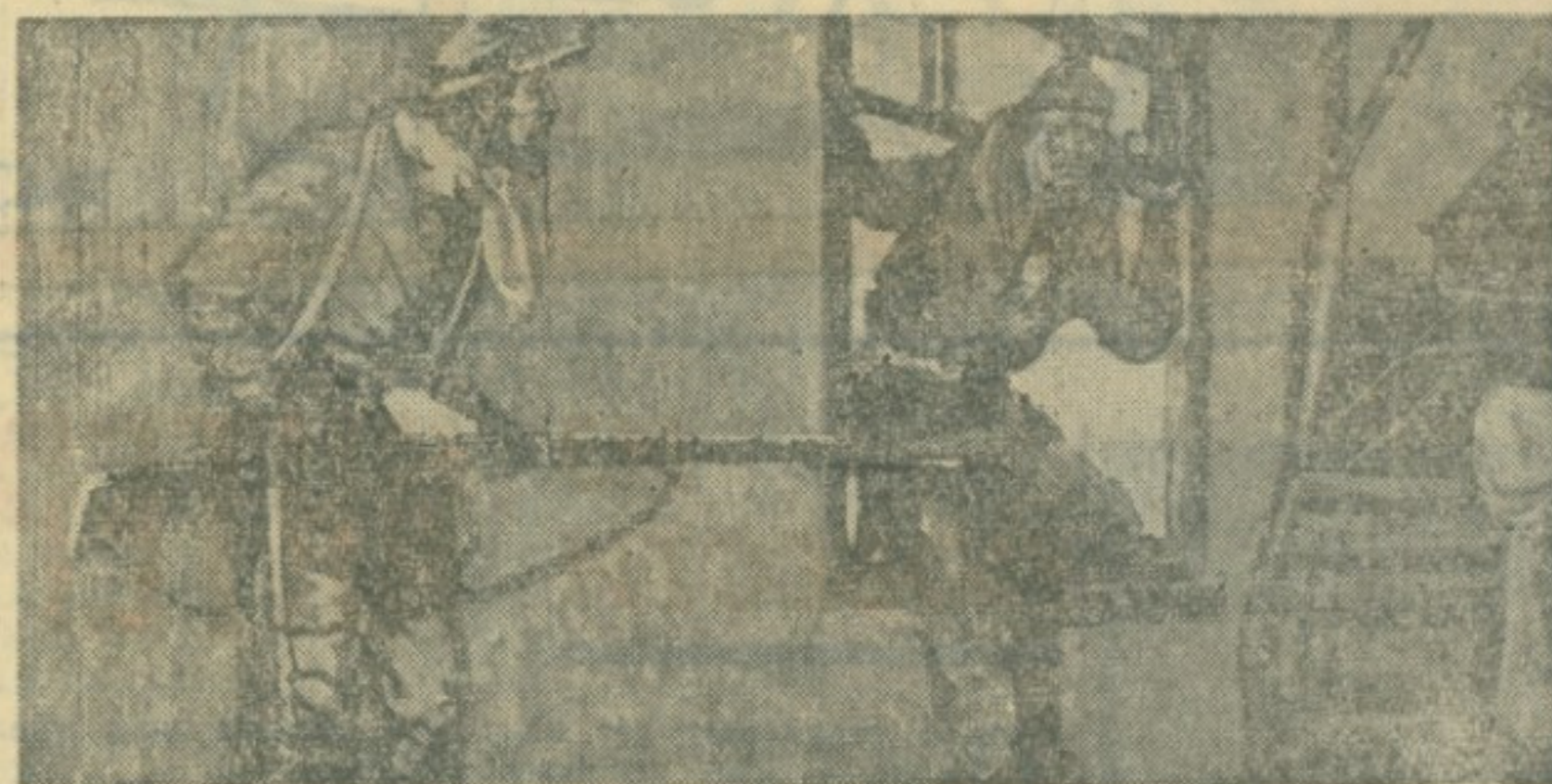
У изради фигура од песка такмичило се недавно 28 вајара припадника једанаест на

цији у месту Ла Бул у Француској. Палма, прва награда, припала је француском уметнику Алену Бонару за фигуру »Буда«.

Музика и јело

Музика подстиче жељу за јелом — том мишљу руковођени неки амерички фабриканти направили су фрижидере из којих се чује музика чим се отворе врата. Из неких се чује дела Баха, Бетовена или Моцарта. Засад највише се продају фрижидери са аријом »На мирном мору« из опере »Мадам Бетерфлај«.

МАНГУС КОЛОРАДО

Године 1882. генерал Грок успео је да склопи примирје са Апашима и тако оконча многе драме у којима су на страни Индијанаца вође биле многи познати црвенокошци. Сви су они били мање-више слични, борили су се вешто и са много љубави према својем народу. Можда је поред Кочиза (једног од најславнијих Апаша) вредно поменути и вођу Апаша Бедонкока, Мангуса Колорада. Ратујући као и други он је био до 1860. године врло добар вођа свог племена тако да је оно практично било непобедиво. То је

страшно љутило белце и они реше да их на неки начин преваре. Користећи период затишја они позову Апаше на велики празник помирења, у свој логор. Индијанци пуни поверења дођу. Али када су ушли белци их изненада окруже двоструким редом наоружаних стражара тражећи од Апаша да одложе оружје, јер су остали њихови заробљеници.

Само и овог пута белци су остали изненађени. На један миг свога вође Апаша повадеше коचे из шатора и навалише на уплашене и изненађене вој-

нике. Све се завршило на штету белца.

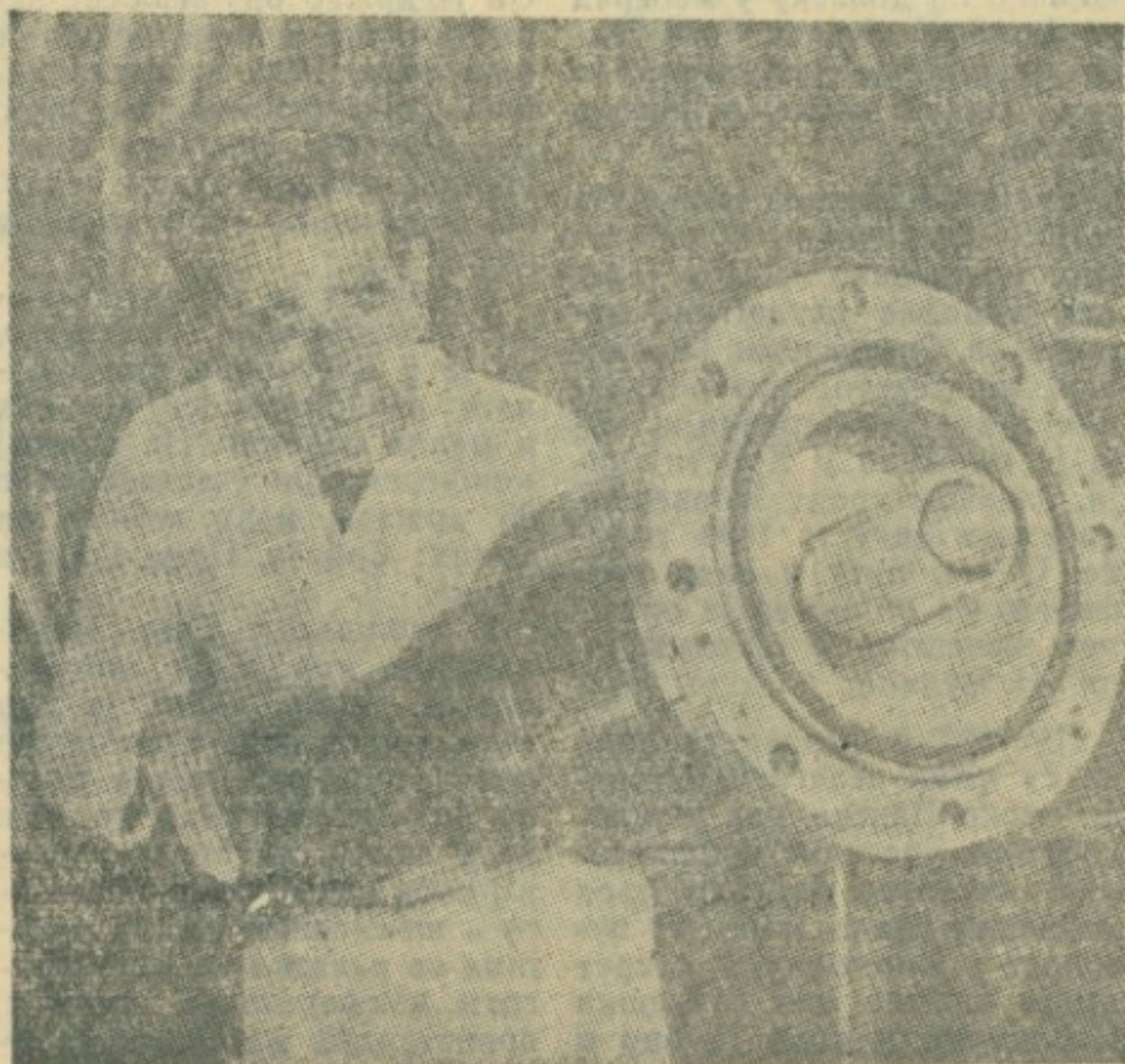
Увреда је била тако срамна да су белци стално мислили на реванш. Три године касније, генерал Вест, познаник Мангусов, предложи мир — овога пута лојалан — на шта стари вођа Апаша пристаде.

Међутим, овога пута се догоди један немно догађај који је стао живота Мангуса: примљени код белца Индијанци су чекали да се закључи мир кад један од стражара нехотице опали из пушке. Кад су притрчали, Мангус је већ био мртав.

У

свету изума

Најдјељни радио-емисиони кабл на свету има Холандија. Постављен је на телевизијској кули Лапик, на висини од 350 метара. Служи за пренос емисионе енергије из студија до антена. Његов просек износи 172 милиметра, а тежина 11 килограма по метру.

КАЦЕШАНОВА КЊИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ПЕТАР АНДРЕЈИЋ СЕ ВРАТИО У ОРЕНБУРГ С ГОТОВОМ ОДЛУКОМ. ПОШТО НИЈЕ МОГАО ДА РАЧУНА НА ЗВАНИЧНУ ПОМОК, КРЕЊУКЕ САМ.

АХ! ОПЕТ СИ ИШАО ДА СЕ РАЗРАЧУНАВАШ СА ОНИМ ПИЗДИМ РАЗБОЈНИЦИМА?

ЧУЈ, САВЕЉИКУ! ДАЈ МИ ПОЛОВИНУ НОВЦА, А ОСТАЛО ЗАДРЖИ ЗА СЕБЕ! ИДЕМ У БЈЕЛОГОРСКИ!

ЗАР САД НА ПУТ КАД СЕ НИ ГДЕ НЕ МОЖЕ МАЊИ ОД ЗЛИКОВАЦА! ТО ЈЕ ЛУДОСТ! АКО НЕ МИ СЛИШ НА СЕБЕ, МИСЛИ НА СВОЈЕ РОДИТЕЉЕ!

ДОЦКАН ЈЕ ЗА РАЗМИШЉАЊЕ! МОРАМ ИЛИ НЕ ТУГУЈ, ВАЛДА ДА КЕМО СЕ ОПЕТ ВИДЕТИ!

ЗАР ДА ТЕ ПУСТИМ САМОГ, ГОСПОДАРУ! КАД СИ ВЕК ОДЛУЧИО ДА ИДЕШ... И ЈА КУС ТОБОМ!

ПЕТАР ЈЕ ЗНАО ДА СЕ СА САВЕЉИЌЕМ НЕ ВРЕДИ РАСПРАВАТИ БИО ЈЕ СУМРАК КАД СУ ЊИХ ДВОЈИЦА СТИЛИ ДО ГРАДСКЕ КАПИЈЕ СТРАЖА ИХ ЈЕ ПРОПУСТИЛА И ОНИ НАПУСТИШЕ ОРЕНБУРГ...

ТАМО, У БЕРДСКОЈ ЈЕ ПУТАЧЕВАЉЕВО СТАНИШТЕ ТРЕБА ДА ГА ЗАОБИЈЕМО! ДОЛИНА ТРЕБА ДА ЈЕ СЛОБОДНА

НЕ ТАКО БРЗО, ГОСПОДАРУ! ОВА МОЈА КЛУСИНА НЕ МОЖЕ ДА СТИГНЕ ТВОЈ КОЊА!

ТОМИ И ЦОС

НЕОБИЧНИ ДРУГОВИ

ТОМИ КУПА ЦОСА ИАКО ТО ОВОГА МНОГО ЉУТИ

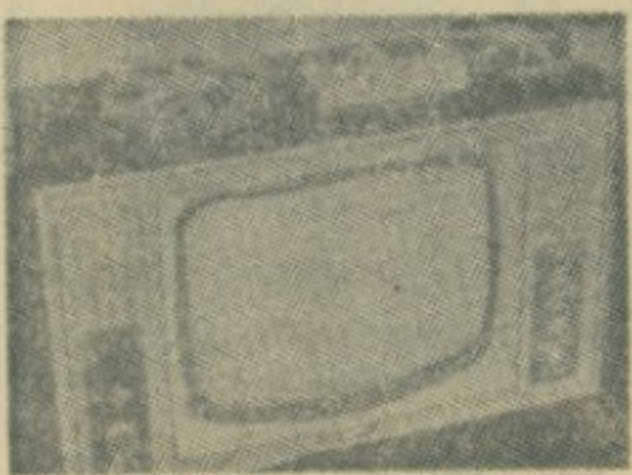
Томи Ален из Силвер Спрингса, Флорида, много се поноси својим необичним пријатељем, већ одраслим јагуаром који је ухваћен као „беба“ у Бриганској Колумбији. Томи учествује у свим каприсима свог четвороножног пријатеља. У трци, борбама, кечевима и скоковима увис и даље. Али зато и Цос-јагуар — се не устручава да прати Томија по закрченим улицама Силвер Спрингса, или на безбол-утакмице где је увек велика гужва и галама.

Они обоје имају заједничку страст: риболов. Томи је шампион у лову на тарпоне (велика риба налази се у водама Флориде, достиже дужину и до 2 метра) и дорале (златне рибице), а Цосу у Флориди нико није раван у лову на корњаче. Само им је начин лова различит.

Цос се шћућури на ниској стрменијој стени на нивоу воде, добро камуфлиран у тршњаном шипрају и чим се појави корњача он је једном шапом дигне из воде и баца на обалу. Ако је плен већи он је пусти да закорачи (нарочито у време ношења) затим је преврне на леђа и брзо сау искомада канџама.

Али има дана када Цос показује и зубе, а то се дешава када га Томи перере. Јер овај „риболовац“ не воли воду као и његова рођачка мачка, а сцене купања увек се претварају у кеч-мечење у којима један грди а други мумла. Само, наравно, после купања они настављају своје пријатељство.

ИЗ ПОВЕСТИ ИНТЕРПАРЛАМЕНТАРНЕ УНИЈЕ

»Телевизор у конзерви«

Енглези су недавно изумели нов тип телевизора названог „телевизор у конзерви“-телкан. То је у ствари један апарат типа магнетфона. Прикључен са пријемником или слободан, он омогућава да се чује звук и види слика.

Знаци ухваћени пријемником су сачувани на траци и повраћени директно на телевизор. Због тога ће он бити чарочито користан школама и наставничким колективима. Телкан стаје као и просечан магнетфон.

Пре седамдесет пет година — 1888. основана је у Паризу Интерпарламентарна унија, као установа која ће прикупити парламентарце целог света да те шње сарађују у циљу политичког разумевања и стварања повољних услова за решавање спорова међу државама.

Рад ове установе развијао се споро, пошто није било много парламентарних држава. Њена делатност прекинута је за време првог светског рата, а ни дотле састанци ни су одржавани сваке године.

Трећој конференцији која је одржана у Риму 1891. први пут су присуствовали изасланици српске Народне скупштине. Тада је било 500 делегата из 17 држава. Десети састанак био је 1900. за време светске изложбе у Паризу, а дванаести 1904. у Сен Лују (Америка) када је Унија бројала 3.000 чланова, али

број држава није прелазило двадесет.

Између два рата делатност Уније знатно се проширила стварањем нових држава: Пољске, Чехословачке, Југославије и др. и утицајем Друштва народа у Женеви. После рата, 1956. број земаља чланица попео се на 56, а данас износи 69.

Колико је било прекида у раду, услед ратова, најбоље се види по томе, што од оснивања има 75 година, а ова конференција, која се први пут држи у Београду по реду је педесет шеста.

Сваке године у једном од главних градова појединих држава чланица одржавају се конференције ради решавања актуелних питања из области међународне политике. Године 1896. Србија је по други пут учествовала на једном састанку у Будимпешти.

Тако је успостављена веза са међународним форумом

парламентарца и главни секретар ове уније с правом је изјавио по доласку у Београд да је наша држава била једна од најстаријих чланица (о сам година после оснивања Уније).

Светомир Николајевић (1844—1922) књижевник и политичар, учествовао је као делегат Народне скупштине заједно са Светозаром Гвоздићем, на деветој интерпарламентарној конференцији, која је одржана у Христијанији, главном граду Норвешке, почетком августа 1899. године. О том путу и раду конференције објављен је опширан извештај у „Годишњици“ Н. Чупића.

Из тога реферата се види да су наши делегати путовали преко Данске, где је многобројне учеснике конференције очекивао посебан брод норвешке владе, којим су путовали у Норвешку. У сусрет им је изашао цео норвешки Парламент, у коме је био и

познати књижевник Бјенстјери Бјернсон (1832—1910). Он је држао одушевљене пацифистичке говоре, пошто је баш тада, 1899. заседала хашка конференција, на којој је постигнут споразум о изборном међународном суду за решавање спорова међу државама.

Нарочито је са одушевљењем поздрављено саопштење, да је у Хагу први пут призната равноправност великих и малих народа. На хашкој конференцији учествовало је 26 држава, међу којима од малих: Србија, Црна Гора и Грчка.

У саопштењу Свет. Николајевића има један интересантан детаљ, како је још тада, крајем деветнаестог столећа, Норвешка имала смисла за туризам. Кад су дошли у хотел, на столу у својој соби нашао је много књига и штампаних ствари у којима се налазило не само програм конференције, него и пропагандни материјал са о-

писима главног града, земље и народа.

Учесници конгреса правили су излете по земљи и били у неколико градова. Између осталих, посетили су родно место Х. Ибзена.

НАЈДУЖИ НАФТОВОДИ

Најдужи нафтовод на свету за непрерађену нафту налази се у Америци и полази од Ридвортер (Алберта) до Сорније (Онтарио) у дужини од 2.856 километара. На овом нафтоводу има 16 пумпних станица из којих се добија 31,3 милиона литара петролеја дневно.

Дужина транссибирског нафтовода, који је у изградњи, износиће 3.732 километра а полазиће од Тимизија у Иркутску до Омска и Новосибирска. Први део је изграђен у дужини од 48 километара још 1957. године.

ПЕЋИНА НА ВУЛКАНУ

Ко се родио, да тако кажемо, на путу томе је при рођењу суђено да читав живот путује. У сваком случају то се са мном догодило. Струја времена односила ме је, као планктон, у најнеобичније кутке наше планете. И када ме замоле да се сетим неке епизоде са мојих путовања, тешко је издвојити једну од многих, тешко је чак одредити где једна епизода почиње а где се завршава.

Можда сам ипак имао најнеобичнији доживљај пре осам година на Ускршњим острвима, у Тихом океану, када сам, као седамнаестогодишњи младић, проживео четири месеца на врху угашеног вулкана.

Своју кратку причу почећу од прве вечери када сам седео крај огња пред улазом у пећину на врху планине Рако Као. На четири стотине метара испод мојих ногу, пра-

во у бесне таласе Тихог океана, спуштала се окомита стена, а иза мене била је друга провалија, исто тако дубока, до дна кратера у коме се налазило језеро.

На самом врху планине леже развалине древног насеља Оронго у чијем сам истраживању учествовао и ја као редован члан археолошке експедиције мога оца. И те прве вечери крај ватре сетим сам се месног предања о Оронгоу. Причају да су се острвљани скупљали овде једанпут годишње, у оно време када су птице ману-гара долетале на малено стенови-

то острвце, у подножје вулкана, да би ту савиле гнезда. Острвљани су мотрили када ће се појавити прво јаје. Та да би почело такмичење ко ће се први спустити низ око миту литицу, скочити у воду и окружен ајкулама пробити се кроз таласе до острва да би то јаје узео. Победник је добијао звање „птице-човека“ и читаве следеће године обитовао, би у Оронгоу као какво божанство, предмет религиозног култа. О тој древној церемонији причале су слике на стенама које су приказивале људе с птицијим главама.

Провео сам четири месеца у пећини која је некад служила као станиште „птице-човека“. Сваког јутра бих се из села Хангароа попео на планину, заједно с радницима, један од археолога експедиције, и ми бисмо приступали раскопавањима. Увече би се они вратили у село, а ја бих опет остао сам у пећини.

Необични су били ти тренуци када сам из вечери у вечеру седео крај огња посматрајући како тропско сунце, украсивши гримизом крајеве неба, тоне у море а на небу се пали Јужни крст и друга сазвежђа. Наслађивао сам се срећним осећањем стапања с природом какво се не може осетити у великом граду.

Острвљани су били забринути за мене. По њиховом мишљењу било је опасно живети сам на врху вулкана, у власти аку-аку и других девојка. И једне вечери три девојке усудиле су се да се погну до мене. Узеле су фењер и с времена на време сладе сигнале доле, у село, дајући тако на знање да их аку-аку још није напао. Разуме се да сам се обрадовао гостима, али, на жалост, моја радост није била дуга. Тек што су се девојке попеле на врх приметиле су да нешто светлуца на дну кратера. Разуме се: аку-аку! Довикују сам им да се то звезда огледа у језеру. Кратер је враћао необичан ехо и мој узвик одјекнуо је неколико пута. Девојке у животу нису никад чуле нешто слично. Помислиле су да ја то разговарам с подземним становницима и дале се у бекство тако да су им се само пете беласале. Више их нисам видео.

Имао сам коња и често сам посећивао село у подножју вулкана. Сељаци су ме увек примали веома срдечно, чак с поштовањем; зар ја нисам „одржавао“ везе с подземним житељима? Због тога су ме гостили дивним полинезиј-

ским јелима, певали ми, играли хулу. Људе који би се толико радовали животу још никад нисам видео.

Понекад сам напуштао своју пећину да бих посетио главни логор експедиције који се налазио на другом крају острва. Ту сам се снабдевао храном, дознавао новости о току ископавања. Сваки пут бих сазнао да су учињена нова и важна открића. Тако је експедицији пошло за руком да реши тајну тајанствених камених статуа око којих је читав свет разбијао главу још од времена када су 1722. године Ускршња острва била откривена. Али, још необичније откриће учињено је онда када се сазнало да су многи острвљани чували у тајним пећинама уметничке предмете какве до тог времена није видео ниједан бели човек. Ја лично имао сам среће да једном ступим у такво скровиште.

Ноћ, месечина... Стигли смо на пуну обалу... Сели смо у круг и појели кокоску коју смо испекли на усхијаном камењу обложивши је лишћем банане. Кости смо рабацили свуда унаоколо да би се и аку-аку погостио. Та да је господар пећине стао на високи камен, подигао руке увис окренувши лице месецу. Затим је подигао неколико камења крај наших ногу и нешто викнуо у дубоку црну рупу, скочио у њу, а ми — за њим.

Издигавши руке изнад главе провукли смо се кроз дубок шахт и стигли до хоризонталног ходника по коме

смо пузали даље заклањени леђима о камење. Било је доволно да један од нас изазове панику и сви би настрадали. Често смо наилазили на људске скелете. Са ужасом сам угледао лобању која као да је сама пузала ходником... У ствари била је то велика бела краба која је на неки начин доспела под земљу. Ваздух је ту био толико устајао да је свећа једва горела. Изненада, ходник се раширио и ми смо се нашли у великој одаји, у самим недрима острва. Најзад смо могли да се у справимо...

Један зид делио је одају на два дела. Улаз у други део одаје чувале су две лобање посуте одозго коштаном прашином. Острвљанин је одувао тај прах који је, по његовим речима, могао убити човека и ми смо ступили за њим у свето скровиште. Ту, у подземној ризници чуване су велелепне камене скулптуре. Током неколико векова оне су наслеђиване с поколења на поколење. Пре нас није их видео ниједан бели човек...

Можда је рано прекинути овде моју причу али, као што сам већ рекао, једна епизода преплиће се с другом, а једном ипак треба ставити тачку...

БРАВО

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА
ЦРТА Н. КРУЉЕВИЋ

ВЕНЕЦИЈАНСКИ СЕНАТ СЕ БРИЖНО СТАРАО О СУДБИНИ ВИОЛЕТЕ ТИЕПОЛО, ПОШТО ЈЕ РАНО ОСТАЛА БЕЗ РОДИТЕЉА... ВИОЛЕТА ЈЕ БИЛА НАСЛЕДНИЦА ВЕЛИКОГ ИМАЊА... ЊЕНА СУДБИНА БИЛА ЈЕ ВЕЗАНА ЗА ИНТЕРЕСЕ РЕПУБЛИКЕ.

ВИОЛЕТА, ДЕТЕ МОЈЕ... ПОСЛЕДЊИХ НЕКОЛИКО ДАНА ЈАКО СИ ЗАМИШЉЕНА, ЗАР БАШ НЕШТА НЕ МОЖЕ ДА ТЕ РАЗВЕСЕЛИ?

ОВО СУ ДАНИ КАРНЕВАЛА И НИКО НИКОМЕ НЕ ЗАМЕРА АКО ИМА МАСКУ НА ЛИЦУ... ИЗАДИМО, ВИОЛЕТА...

ЗНАМ ГДЕ ЋЕМОС ОТИЋИ... МОМЕНТОРНО, ГРАДЕНИГУ... МОЈА ЗАКОНОВАЛНОСТ ВОЈВОДИ ТРЕБА ДА БУДЕ И ЊЕГОВА...

ВИОЛЕТА, ДРАГО МОЈЕ ДЕТЕ, ТВОЈЕ ПОСЕТЕ СУ ПОСТАЛЕ ВРЛО РЕТКЕ.

НЕШТО КАСНИЈЕ...
...ВИ ЗНАТЕ ДА МИ ЈЕ ВОЈВОДА ПОМОГАО У НАЈКРИТИЧНИЈЕМ ТРЕНУТКУ

КАКО МИСЛИМ ДА ЋЕМОС ОТИЋИ ПРЕМА ВОЈВОДИ БИТИ И ВАШЕ...

НАЈБОЉИ САВЕЗНИЧКИ ПИЛОТ

Џорџ Џејмсон - Џејм је једини савезнички пилот у другом светском рату који је у једном борбеном лету постигао четири ваздушне победе. У првом борбеном лету постигао је прву победу. Летео је само ноћу. Он је и најбољи пилот-стрелац у историји ваздухопловства.

Ево како је текла та ноћ. За време патролирања у зо ни Св. Лорена није прошло ни неколико минута а Џејм је приметно непознати авион који му је ишао у сусрет. Стрелац „Јункерса“ отворио је ватру, али је Џејм избегао смртоносним рафал. „Јункерс“ је одбацио бомбе далеко од фронта и хтео да умакне, али га је један кратак рафал из „Москита“ послао у пламену на земљу, где се распао код места Кане. Џејм је направио један

круг изнад обореног авиона, а на екрану радара се већ појавио и други авион ЈУ-88. Направио је нагли заокрет и брзином од 500 км. на час покушао да се сакрије иза облака. Рафал из сва четири тона Џејмијевог „Москита“ запалио му је десни мотор, који се уз експлозију распао у облацима.

Само нешто касније наишла су још два авиона, али овог пута типа „Дорниер-217“. Кад су хтели да сруче товар бомби на британске војнике код Лисекса, Џејмијев „Мос-

кито“ је задрхтао. Сва четири топа „Хиспано“ су штектали и непријатељски авиони су се још у ваздуху распали уз страховиту експлозију.

Враћајући се пред свитање са задатка, Џејм је скромно рекао: „Био је добар лов“.

Кад су оружари отворили муницијске кутије Џејмијевих топова остали су запањени. Недостајало је само 120 метака што значи да је сваки авион оборен са 30 метака.

Свој последњи лет Џејм је завршио у ноћи између 4. и 5. августа, оборивши један ЈУ-88. Кад је пред зору сле-тео, на крају писте дочекала га је цела ескадрила и дуго поздрављала, узвицима: „Џејми, Џејми...“ То је био дирљив растањак са храбрим и незаборавним другом Џејмијем. Командант ваздухопловне базе попео се на крило Џејмијевог „Москита“ и евоцирао усомене из блиставог борбеног пута који је Џејм прошао у ратном ваздухопловству.

Храбри Џејм данас живи као фармер на Новом Зеланду, са својом женом и два сина.

Тако се тихо и скромно повукао из рата као што је у њега и дошао као добровољац. Хиљаде савезничких војника са мостобрана у Нормандији дугују Џејмију захваљност за своје животе, иако можда неки никад нису ни чули за његово име.

БРЗА ТРУПА СЕКРЕТАРИЦА

У Енглеској је тешко до-бити канцеларијске службенике, поготово секретарицу. Један довитљив Енглец Артур Џој нашао је излаз. Он је у Лондону основао „брзу трупу секретарица“. Пет аутобуса са по 12 перфектних дактилографкиња стално је у покрету. Шеф кога море такве бригае има само да телефонира Џоју и проблем секретарице биће за њега решен макар за неколико часова. Лондонски шефови канцеларија врло се похвално изражавају о овој „писаћој бригади“. Укупно 60 девојака имају толико посла да Џој намерава да трупу повећа.

Џејм се борио свим срцем против фашизма, чувао је небо над британским градовима и штитио хиљаде савезничких бораца на мостобрану у Нормандији. Његова блистава каријера пилота-ловца почела је и завршила се ноћу, оборивши 11 непријатељских авиона.

На свом авиону типа „Бо-фајтер“ летео је једне ноћи над градом Кардифом у чувеној „бици за Енглеску“ Била је потпуна тама и кад је контрола лета позвала Џејмијевог 125. ескадрилу на слетање, он направи заокрет и угледа пред собом немачки авион ЈУ-88. Одмах је дао пун гас и почео да гони непријатељски авион. Пилот ЈУ-88 га је приметно и пуним гасом се дао у бекство, маневрисао и често отварао ватру на Џејмија. Настала је ноћна трка и кад је Џејм оценио да му је у репу отворио је смртоносну ватру из топа. Неколико секунди касније ваздух се затреса од експлозије и непријатељски авион се распао, треснувши на земљу.

Неколико ноћи касније, Џејм је оборно још два непријатељска бомбардера пуна бомби, које су биле намењене британским градовима.

Почетком 1942. године Џејмијева ескадрила је премештена у јужни део Енглеске на аеродром у Шетланду. Требало је бранити Скапа Фло, где су биле скривене норвешке морнаричке јединице после капитулације Норвешке. Оне су често вршиле препаде на норвешко копно, изводиле акције командоса против немачких оружаних снага, а затим се опет враћале у своје добро скривене базе.

Јутро је било тако магловито да се скоро на земљи није ништа видело. У оваквим условима, иако је био само минимално видљивост, могла је полетети Џејмијева ескадрила. Одједном је зазвонао телефон. Јавио се аеродром у Шетланду. Норвешки официр тражио је помоћ, јер је један немачки бомбардер практично чамац командоса у којем су, поред остале посаде, била и четири немачка виша официра које су командоси за робили. Командир ескадриле је упитао своје пилоте: — Има ли добровољаца за један опасан задатак? Видљивост скоро на нули.

Џејм се први јавио и већ после неколико минута полетео. Његов навигатор укључио је радар и будно пратио да ли ће се на екрану појавити немачки бомбардер. Није требало много времена и авион се појавио на радару, као незнатна мрља, а затим све већа светла тачка. Био је то „Хајнкел“. Пратили су га у стопу и чим су га видели у нишану, Џејм је послао само један рафал и „Хајнкел“ се

стрмоглавио на самој обали, покушавајући да дође до своје базе. Због тога је био одликован од РАФ-а (британског ратног ваздухопловства).

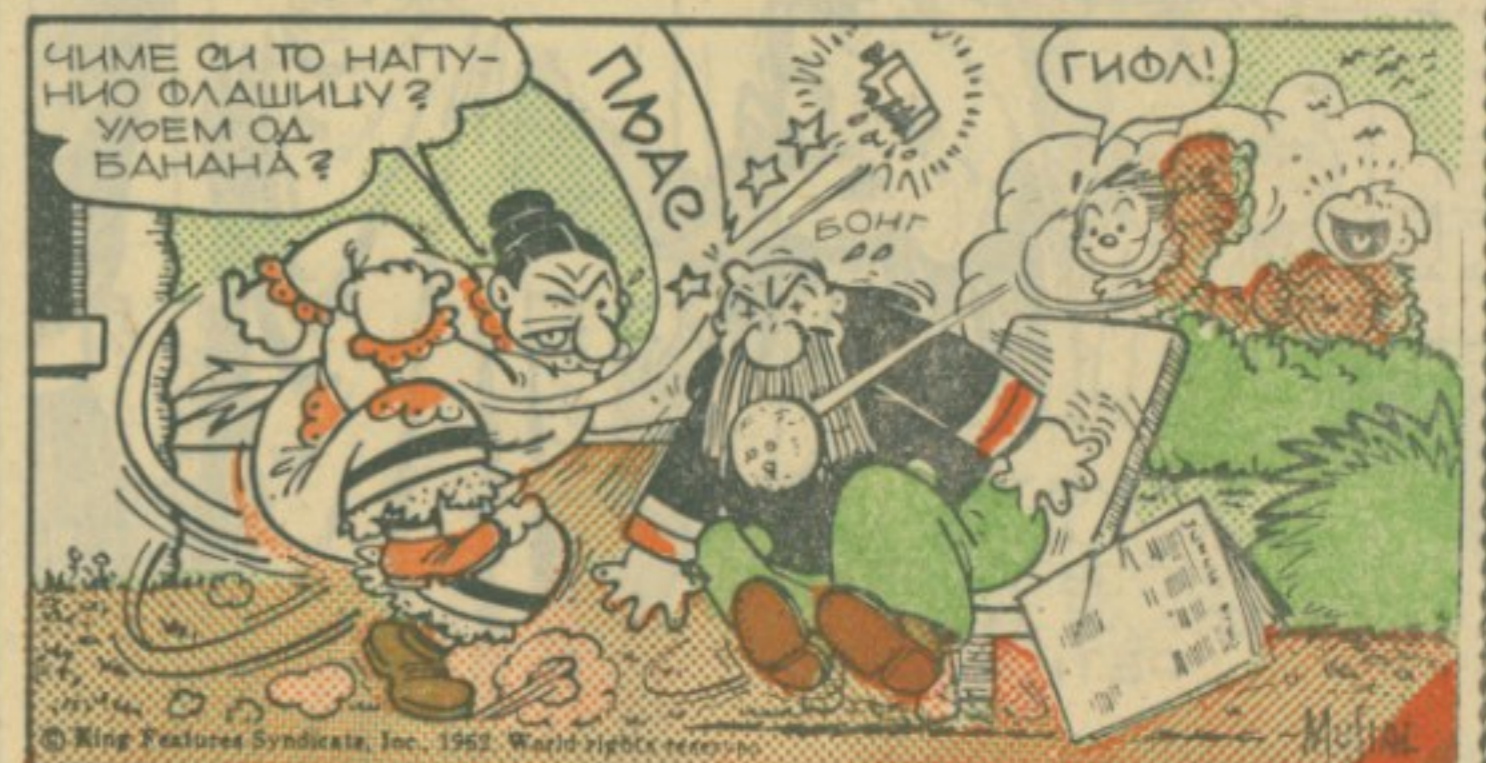
Средином 1943. године Џејм је премештен у ескадрилу која је била наоружана авионима типа „Москито“. Дошао је у ескадрилу у којој су до тада низани удеси и ката строфе једна за другом, а морал код пилота — никакав. Долазак Џејмија било је право освежење за ову ескадрилу. Сви су га волели, а његов пример уливао им је снагу и борбени дух и већ су биле постигнуте и прве победе. Ускоро је новог 488. ескадрилу додељен и најтежи задатак у склопу савезничког искрцавања у Нормандији (Француска). Требало је пратити и штитити транспортну авијацију са падобранцима у току дана, а ноћу чувати обалу Нормандије.

Није прошло ни десетак дана а Џејм је оборно још два непријатељска авиона. Његова храброст и неустрашивост представљале су праву зару за целу ескадрилу. Сви из ескадриле били су спремни на најопасније задатке као један. Није много времена прошло а пред Џејмијем топовима „Хиспано“ ускоро је плануо најбржи и најсавременији немачки јуришни авион ME-410. Немцима је било просто несхватљиво да је најмодернији „Месершмит“ у првом нападу био већ оборен, иако је био у рукама ваздушног аса Немачке. Само четири ноћи касније скинуо је из ваздуха још један бомбардер ЈУ-88 који је био пун бомби, намењених британским снагама искрцањем у Авроменичу.

У току своје славе, задесиле су га две трагичне вести. Прва је била вест о погибљи његова два брата, који су се борили у саставу савезничких снага у Италији — а друга, да му је отац напрасно умро кад је чуо за трагедију својих синова.

После ове несреће, његова мајка обратила се влади Новог Зеланда и молила да јој сина врате кући као јединог храноца породице. Командант ваздухопловне групе Џонсон и другови 488. ескадриле молили су Џејмија да послуша мајку. После дугих размисљања између љубави и обавезе између љубави према мајци — победила је љубав према мајци.

Његов претпоследњи лет, 29. јула 1944. године, остао је незабораван у целом савезничком ваздухопловству. Само у једном ноћном борбеном лету он је постигао славу какву још нико није доживео у историји ваздухопловства. Треба напоменути да је он био сјајан стрелац и да ни једанпут није промашио циљ у ваздуху.

НАМАГНЕТИСАНИ УРЕЂАЈИ

Француска компанија Арелек, која је прва израдила врата која се магнетским путем затварају, пустиће ускоро у продају целу серију уређаја који базирају на принципу магнета, коришћеног досад у индустрији.

Ови уређаји могу да се „држе“ у било каквом положају наравно само на металној површини. Погодни су углавном за унутрашњост аутомобила или

у канцеларијама: за кључеве, нотесе, упуљаче и друго.

ПРОМУЋУРНИ ТРГОВАЦ

Један амерички трговац отворио је радњу на једном од великих америчких путева. Међутим, како су аутомобили пролазили поред његове радње сувише брзо он се досетио и поставио испред радње велику таблу на којој пише: „Успорите! рај у подземљу“. Наравно да су се возачи сад много више задржавали и посао је довитљивом трговцу почео да цвета.

Али, тада су се полицијске власти умешале и наредиле трговцу да таблу склони и то из два разлога: први, због то-

га што постоји закон који забрањује грађанима да дају било какве наредбе или опомене возачима, а други што је табла била неувинше близу друма и тако представљала опасност за возила.

Промућуриом трговцу је било потребно више месеци да би нашао ново решење. Тако је недавно осванула нова табла наравно на удаљенијем месту од друма али зато много већа него прва, на којој сад пише: „Пажиња! рај у подземљу“.

ТРИ КАТЕГОРИЈЕ ПУТНИКА

Статистичари француске ваздухопловне компаније Ер Франс израчунали су да су последњих година највећи број путника на њиховим авионима сачињавали: верници, жене и Јапанци.

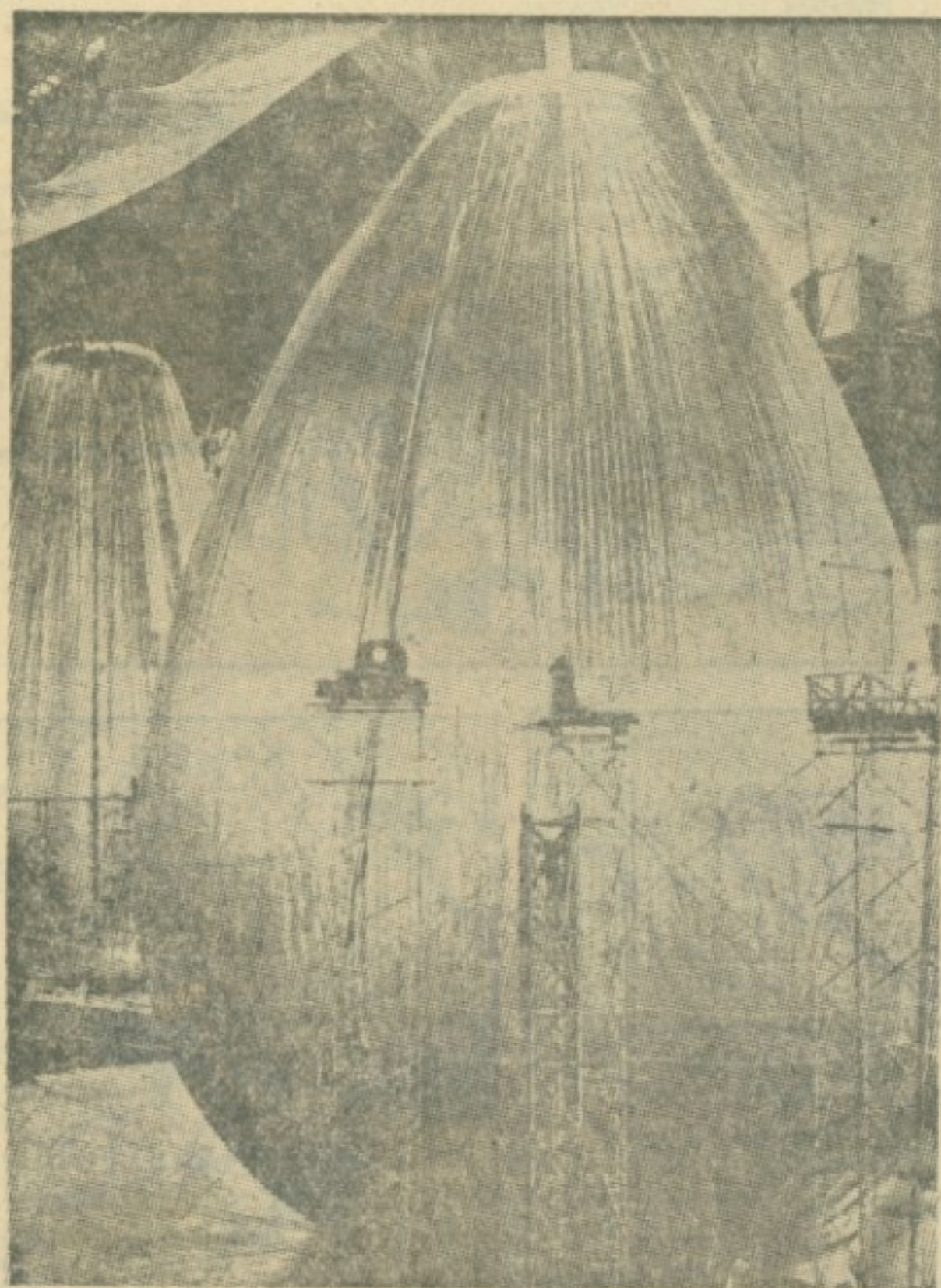
У 1962. години милион и двеста хиљада жена путовало је авионима или 33% свих путника што је оправдало стварање једне специјалне службе Ер Франса.

Што се тиче верника они користе линије „за хаџилуке“. И најзад трећу категорију путника чине Јапанци који

све више одржавају трговачке везе са Европом те је компанија због тога решила да у својим филијалама у разним европским градовима постави службенике и јапанског покрла.

ЂУРАН — КОКОШКА

После тигрона, насталог укрштањем тигра и лава, леопона који је бастард леопарда и лава, сада је настао још један нови „производ“ под именом дендул, укрштањем ћурана и кокошке на једној експерименталној фарми у Мериленду, САД.

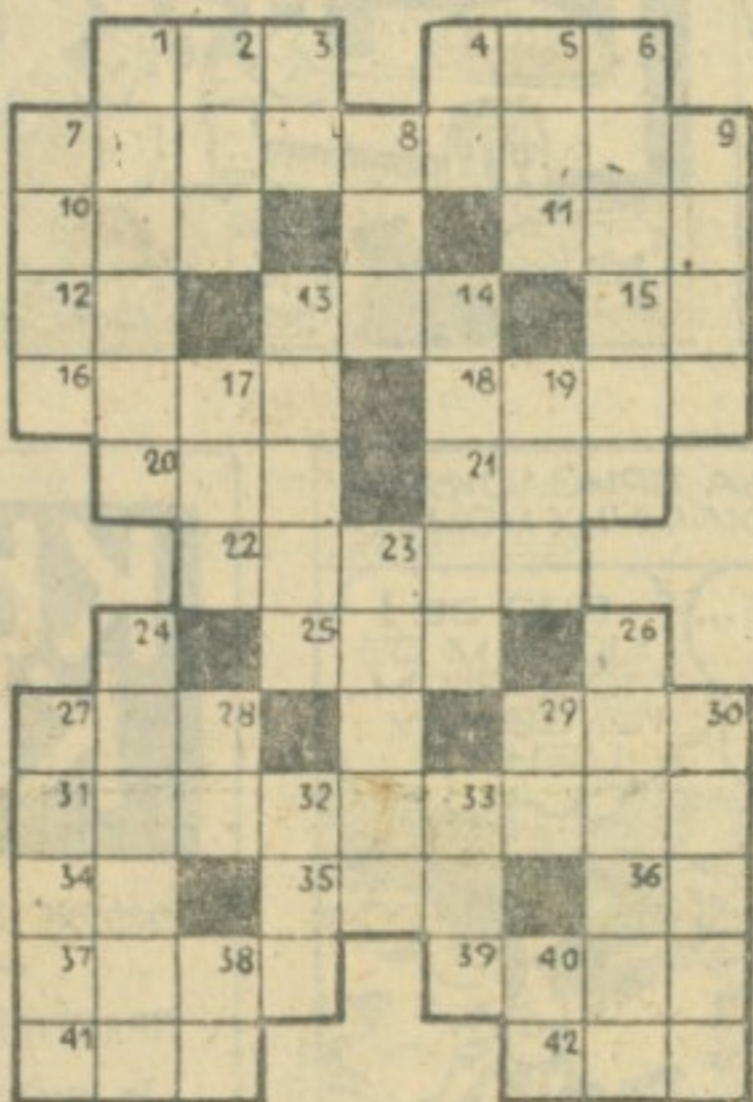
ЕХО — II

Крајем ове године биће лансиран у орбиту један од нових сателита „Ехо-II“ начињен од изванредно танких листова металнизоване пластике.

Балони на слици слични десним огромним крушкама се налазе у једном хангару где се врше опити одбијања радиоталаса и радарских сигнала.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) столице; 4) оквир; 7) група острва; 10) део намештаја; 11) стара турска титула; 12) земљишки знак за алуминијум; 13) жубин; 13) иницијали северноамеричког књижевника („Бен Хур“); 16) већа подена површина; 18) птица грабљивица; 20) фудбалски термин; 21) русинска новчана јединица; 22) град у Албанији; 25) мочвара; 27) име наше филмске глумице („Рине“); 29) црна крета; 31) крај, саршета; 34) два суседна слова; 35) афричка република; 36) скраћеница за музичку ознаку „тремоло“; 37) острво на Јадрану; 39) француски композитор (18. век); 41) шанац; 42) град у Немачкој.

Усправно: 1) ковитлац; 2) одјек; 3) дршка на виолини; 4) музичка нота; 5) аждаја; 6) место у Востни; 7) покрајина у Индији; 8) двоје; 9) чувена француска фабрика клавира; 13) совјетски шаховски велимајстор; 14) острво на Јадрану; 17) сужаљ; 19) страни мушко име; 23) врста двоколице; 24) део дрвета; 26) тело обешено тако да се може клатити; 27) зденац; 28) ономатопеја лавеза; 29) иницијали аутора оперете „Мала Флорам“; 30) град у САД; 32) ивица; 33) јединица за рад у физици; 38) име глумца и певача Монтана; 40) место у Србији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) куп; 4) трг; 7) Венецуела; 10) Ена; 11) дин; 12) (Светозар) Глигорић; 13) Крк; 15) нк; 16) туга; 18) река; 20) реп; 21) ура; 22) мрена; 23) Иса; 27) крш; 29) тон; 31) једрилица; 34) ом; 35) али; 36) ку; 37) тенк; 39) мрак; 41) она; 42) ара.

Усправно: 1) кенгур; 2) Уна; 3) пе; 4) ту; 5) ред; 6) Глинка; 7) вест; 8) Пер; 9) Анка; 13) Капри; 14) круна; 17) гем; 19) бра; 23) Екхид; 24) Бремен; 26) „Кецкар“; 27) Кјото; 28) шд; 29) ти; 30) наука; 32) рак; 33) Лим; 38) на; 40) ра.

НАПРАВИ САМ

МАЛИ ПАС

Ако хоћете да обрадујете свог малог брата направите му ову љупку куцу.

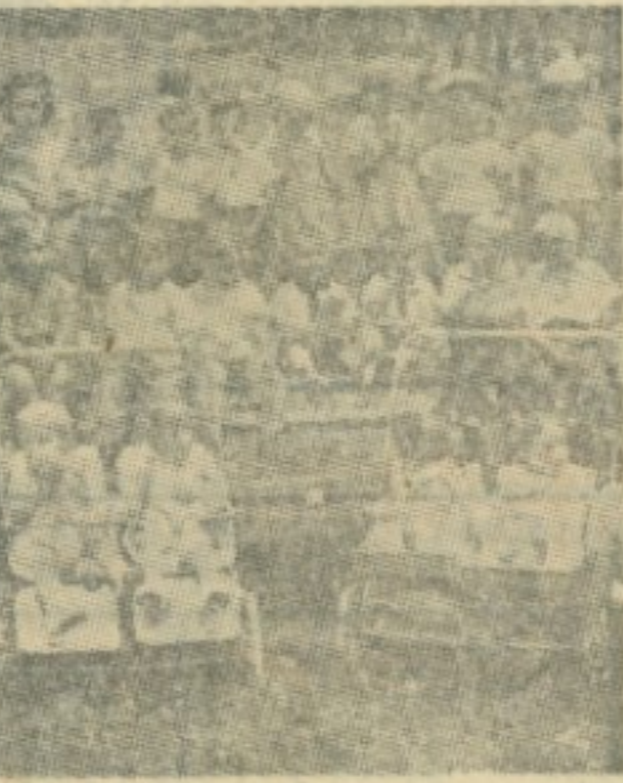
Куца је у ствари аутомат који функционисаће помоћу једног унутрашњег ластича привезаога за реп и осу, „ножица-точкова“.

Најпре на папиру за цртање жуте боје опсечите правоугаоник 18/12 см, уролајте га и залепите на оба краја од по 1 см. Сад полако обликујте овај цилиндар да бисте добили тело жицотине. На предњем и задњем делу цилиндра пробушите по две рупе у које ћете увући гвоздену жицу сваку дугачку по 8 см.

Главу и уши направите од картона, увуците је у цилиндар и залепите. Четири ноге направите према моделу на нашој слици и залепите их преко четири кружића начињена од запущача од плуте и у све то увуците жицу-осу. Ако хоћете да вам се токови боље окрећу додајте им још по једну перлицу.

Танак ластич завезжите за осу и реп, наравно све то провучите кроз цилиндар. У спољни десни точак заводите једну иглу и за њу привезите канап, који ће кад га будете вукли покретати куцу.

На крају, ако хоћете да вам куца лепше изгледа облежите је са спољашње стране комадићима неког старог крзна или вуне. Дajte јој име које вам се највише допада.

ИЗЛОЖБА БЛИЗНАКА

Приређивачи састанка близнака у Отави (Канада) и мали су двоструку радост: сунчан дан успео је свечаност, а близнаци су се одазвали у великом броју. До

шло је 70 парова од којих је додуше само 18 хтело да се фотографише. Позвани гости озбиљно су схватили своју дужност репрезентовања двојника.

И они у колицима

Трговац псима Слатерли из Довера (Енглеска) био је поносит када га је његова керуша расе „шпиц“ једног јутра изненадила са седам младих као снег белих кучи-

на. Пошто псећа мама зна шта дугује трговини свога господара воза их у дечим колицима и на тај начин привлачи муштерије.

Минијатурна кола

У Енглеској су произведене три брзине. Каросерија им је од пластике. Имају само једно седиште, јер се наместо другог налази мотор.

ПРЕДОСТРОЈНА МАМА

Двогодишња Кели Плацко из Њујорка има брижну и веома предостројну маму. Она је својој кћеркици на све њене џемпере, на капутић и мантил извезла на леђима крупним цифрама број свог телефона. Ако би се догодило да се девојчица изгуби на улици или да сама одлута из баште у којој се обично игра, онај ко би је нашао неће морати да пита: „Како се зовеш? Где живиш?“. Јер, двогодишња Кели још не уме да одговори на оваква питања.

БРАВЕ СА КОМБИНАЦИЈАМА

Није потребно да човек има касу да би користио браву са шифром. Једна њујоршка фирма конструисала је недавно једноставан систем за отварање који се може применити на разне делове намештаја. Свака брава се може отворити без кључа, само ако се притисне на пет дугмади, претходно унутра уграђених. Наравно да је и овде пожељна добра меморија јер постоји 1080 разних комбинација помоћу којих се притиска на дугмад — односно отварају браве.

Јесте ли већ чули да...

... рад шумских радника веома је тежак. Поред умешности он изискује и велику физичку снагу. За такав рад — обарање стабала, сечење, утовар гра-

ђе — потребно је да свакодневна храна садржи око 5000 калорија, док је за канцеларијски рад потребно свега 2800 калорија дневно.

... термин „местимично киша“, који се често чује у временским прогнозама, има своје тачно значење. Реч „местимично“ значи да од-

ређена појава — киша, снег, магла, мраз — неће захватити више од 20-40 одсто подручја за које се даје прогноза, и то у разбацаном распореду.

... голубови који се држе у малим кавезима изводе знатно мање младунаца него они ко-

ји живе у пространим кавезима или у слободној природи.

... младунче кита храни се мајчиним мле-

ком пуних 13 месеци.

... енглески владар Едвард VII купио се у огромној резбареној

дрвеној кади која је имала дванаест слави-

на. ... америчка бубашваба не угине одмах кад јој се одсече глава. Она без главе може да живи 8 дана, док сама глава живи само један дан.

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ПРАКТИЧАН "ЧОВЕК"

За време часа учитељ пита ђаке:
— Како је разлика између муње и електричне струје? Сви ћуте, само Гаја диже два прста.
— Кажи Гајо, обрадова се учитељ.
— Па знате, господине, муња је бесплатна.

МАЛО ВИШЕ

Отинила Белка код доктора и жали се да јој није добро.
— Али, драга госпа Белка, за твојих 30 година све је нормално.
— А, реците ми, докторе, ако ја имам мало више година него што сам рекла.

ДЕЧЈА УСТА

Белкина нећака Цица отинила у продавницу играчака и тражи лутку.
— Ево једне — каже трговац која уме да хода, виче, плаче и пије млеко.
— Хвала, господине, ја такову лутку већ имам код куће. То је моја мала сестра.

У ШКОЛИ

После распушта учитељ пита ђаке како су се провели. Сви кажу да им је било фино само Гаја ћути.
— Шта је с тобом Гајо, зар тиби није било лепо на распушту.
— Како да не, каже Гаја — али не толико да бих завршио задатке које сте нам задали.